

Katja Poikolainen

AMPUMA-ASELAIN UUDISTAMISEN VAIKUTUKSET
METSÄSTYSHARRASTUKSEEN JA POLIISIN LUPAPALVELUN
TYÖMÄÄRÄÄN

Liiketalouden koulutusohjelma

2013

AMPUMA-ASELAIN UUDISTAMISEN VAIKUTUKSET
METSÄSTYSHARRASTUKSEEN JA POLIISIN LUPAPALVELUN
TYÖMÄÄRÄÄN

Poikolainen, Katja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Marraskuu 2013
Ohjaaja: Kuohukoski, Minna
Sivumäärä:84
Liitteitä:1

Asiasanat: ampuma-aselaki, metsästys, ampuma-aseet, aseturvallisuus, lakimuutos

Opinnäytetyön aiheena olivat ampuma-aselain uudistusten vaikutukset metsästyksen. Uudistuksissa keskityttiin vuonna 2011 voimaan tulleeseen muutokseen sekä meneillään olevaan uudistushankkeeseen. Osana tutkimusta oli selvittää myös vaikutukset lupaviranomaisen työskentelyyn. Yksi syy lain uudistukseen oli se, ettei vuonna 1998 säädetty ampuma-aselaki vastannut EU:n vaatimuksia. Toinen konkreettinen syy olivat Suomessa tapahtuneet koulusurmat. Päättävänä oli aseturvallisuuden parantaminen.

Tutkimuksessa tutkittiin lain uudistamisen erilaisia vaikutuksia harrastukseen. Työssä tutkittiin mm. vaikutuksia harrastuksen aloittamiseen, kustannuksiin, säilytyskäytäntöihin ym. Metsästäjiltä kysyttiin kysymyksiä myös aseturvallisuudesta ja lakimuutoksen tarpeellisuudesta. Lupaviranomaisia haastateltiin lain vaikutuksista heidän työhönsä.

Tutkimuksessa selvisi, että ampuma-aselain uudistuksella on ollut vaikutuksia metsästyksen. Harrastuksen kustannukset ovat nousseet. Harrastuksen aloittaminen on vaikeutunut, etenkin nuorilla. Tutkimuksen mukaan ampuma-aselain uudistaminen ei ole ainoa keino lisätä aseturvallisuutta. Poliisin lupaviranomaisen työmäärä on lisääntynyt lakimuutoksen myötä.

Lainsäätäjän näkökulma lakimuutoksen vaikutuksista metsästyksen eroaa metsästäjien näkökulmasta. Osa lainsäätäjistä ei näe konkreettisia vaikutuksia metsästyksen. Osa lainsäätäjistä taas näkee vaikutukset metsästyksen samankaltaisina kuin harrastajat.

FIREARM ACT'S REFORM'S EFFECTS ON HUNTING AND POLICE'S AUTHORITY'S AMOUNT OF WORK

Poikolainen, Katja

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business Administration

November 2013

Supervisor: Kuohukoski, Minna

Number of pages:84

Appendices:1

Keywords: firearms act, hunting, firearms, gun safety, law reform

The purpose of this thesis was Firearms act's reform and its concrete effects on hunting. Reforms were focused on the reform that was took effect on 2011 and ongoing reform. A part of the study was to find out the effects on the police's licensing authority's work. One of the reasons for the reform was the fact that Firearms act from 1998 didn't meet the European Union's requirements. The other concrete reason were school shootings In Finland. The main objective was to improve gun safety.

The study inspected Firearms act's reform's different effects on hobby. The study inspected among other things effects on starting the hobby, on costs, on storage practice etc. The hunters were also asked questions about gun safety and was the law reform necessary. Police's authority was interviewed about law reform's effects on their work.

The study showed that Firearms act's reform has effected on hunting. Hobby's costs have risen. Starting the hobby has also become more difficult, particularly for young people. According the study Firearms act's reform is not the only way to improve gun safety. Police's authority's amount of work has increased with law reform.

Legislator's point of view about law reform's effects on hunting differs partly from hunters point of view. Part of legislators think that firearms act's reform didn't effect on hunting. However, some legislators see the effects on hunting partly same as hunters.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA MENETELMÄT	8
2.1	Opinnäytetyön ongelma ja tutkimuskysymykset.....	8
2.2	Tavoitteet ja menetelmät.....	9
3	METSÄSTYS SUOMESSA	11
3.1	Metsästyksen määritelmä ja historia.....	11
3.2	Yleistä metsästyksestä	11
4	AMPUMA-ASEET	14
5	AMPUMA-ASELAKI.....	19
5.1	Ampuma-aselain historia	19
5.2	Syitä ampuma-aselain muutokselle	20
5.3	Ampuma-aselakiin tulleet muutokset 13.6.2011	21
5.3.1	Asevastaava ja ampuma-asekouluttaja.....	21
5.3.2	Lääkärien ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön ilmoitusvelvollisuus ja -oikeus	22
5.4	Lupakäsittely.....	23
5.4.1	Hankkimislupa	23
5.4.2	Hallussapitolupa.....	27
5.5	Muiden lakien muutokset.....	31
5.6	Meneillään oleva uudistamishanke	32
6	LAIN VALMISTELU	35
6.1	Miten laki valmistellaan?.....	35
6.2	Uuden ampuma-aselain valmistelu.....	36
6.3	Lain uudistuksen aiheuttamien vaikutusten huomiointi	37
7	KRITIIKKI AMPUMA-ASELAIN MUUTOKSEEN LIITTYEN.....	39
7.1	Suomen Metsästäjäliiton lausunto ja kuuleminen	39
7.2	Muuta kritiikkiä	40
8	ASETURVALLISUUS SUOMESSA.....	41
9	METSÄSTYKSEN KUSTANNUKSET JA NIIDEN MUUTOS	44
10	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET	46
10.1	Tutkimuksen toteutus.....	46
10.2	Yleiset vaikutukset metsästysharrastukseen	47
10.3	Harrastuksen aloittaminen	48
10.4	Harrastuksen kustannukset	49
10.5	Aseturvallisuus.....	50

10.6 Aseiden säilytys	52
10.7 Vuoden 2011 ampuma-aselain uudistuksen tarpeellisuus	53
10.8 Lääkärin ja muun terveydenhuollon hoitohenkilökunnan ilmoitusvelvollisuus ja – oikeus	54
10.9 Muita haastatteluissa esiin tulleita asioita.....	55
10.10 Poliisin lupapalvelun haastattelut	57
10.11 Kansanedustajien haastattelut	59
11 JOHTOPÄÄTÖKSET	63
11.1 Aiheen ajankohtaisuus	63
11.2 Vaikutukset metsästysharrastukseen.....	63
11.3 Lupapalvelut	68
11.4 Lainsäätäjän näkökulma	69
12 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	71
13 LOPPUTULOKSEN ARVIOINTI JA POHDINTA.....	74
LÄHTEET.....	79
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kuinka ampuma- aselainsäädännön uudistaminen vaikuttaa metsästysharrastukseen. Työssä tutkitaan lisäksi ampuma-aselain uudistuksen mahdollisia vaikutuksia poliisin lupaviranomaisen työmäärään. Tutkimuksessa keskitytään pääasiassa vuonna 2011 voimaantulleisiin lakimuutoksiin, mutta työssä sivutaan myös meneillään olevaa uudistusta. Vuonna 2011 voimaan tulleesta uudesta ampuma-aseista käsitellään tässä tutkimuksessa ne muutokset, jotka ovat konkreettisimpia metsästysharrastuksen kannalta. Vuoden 2011 lakimuutosta on arvosteltu sen hätäisyydestä sekä siitä että se on tehty ns. pakon edessä kouluampumisten jälkeen. Metsästäjät ovat yksi niistä kohderyhmistä, joihin muutokset vaikuttavat. Työn aihe valikoitui juridisten opintojen sekä harrastuksen pohjalta. Aihevalintaan vaikutti myös se, ettei ampuma-aselain muutoksista metsästysharrastukseen ole juurikaan tehty opinnäytetöitä; ainoastaan yksi, jossa metsästys on vain yhtenä osa-alueena. Aihe on myös ajankohtainen, koska ampuma-aselakiin kohdistuu kritiikkiä ampumavälikohtausten tapahtuessa. Viime aikoina on lisäksi uutisoitu kuinka poliisin lupapalvelut ovat ruuhkautuneet uuden lakimuutoksen myötä.

Opinnäytetyön tarvetta sekä työelämälähtöisyyttä perustellaan sillä, että työstä on hyötyä mm. Suomen Metsästäjäliitolle, Metsästäjien Keskusjärjestölle sekä Suomen Riistakeskukselle, koska työ tehdään hyvin pitkälti edellä mainittujen tahojen näkökulmasta. Konkreettinen tieto uudistuksen vaikutuksista tulee harrastajilta, ja näin metsästäjiä edustavien järjestöjen ääni saadaan kuuluviin. Työstä on hyötyä lisäksi päättäjille, etenkin nyt kun ampuma-aselakia uudistetaan jälleen. Lainsäätäjillä on mahdollisuus työn avulla saada konkreettista tietoa siitä, kuinka muutokset vaikuttavat harrastajiin ja näin ottaa lakia säädettäessä nämä vaikutukset huomioon. Meneillään olevassa uudistushankkeessa käsitellään mm. aseiden säilytyskäytäntöä sekä lääkärin ilmoitusvelvollisuutta, joita molempia käsitellään myös tässä työssä. Työelämälähtöisyyttä perustellaan sillä, että poliisin lupahallinto on yksi oikeustradenomin potentiaalinen työpaikka. Lupahallinnossa työskentelevällä pitäisi olla laaja asiantuntemus ampuma-aseista, sen uudistuksista ja vaikutuksista, koska ampuma-

aseluvat ovat olennainen osa lupahallinnossa työskentelyä. Lakimuutoksella on ollut myös vaikutuksia poliisin lupaviranomaiseen, eikä näitä vaikutuksia ole tutkittu. Lisäksi juridisella alalla työskentelevälle henkilölle on hyödyksi tuntea lain vaikutusten tutkiminen ja analysointi.

Opinnäytetyössä tutkitaan kuinka ampuma- aselainsäädännön muutokset vaikuttavat konkreettisesti metsästyksen harrastamiseen. Teoriaosuudessa käsitellään ampuma- aselakia, siihen tulleita muutoksia sekä kaavailtuja muutoksia. Teoriaosuudessa käsitellään myös ampuma-aselakiin kohdistunutta kritiikkiä, aseturvallisuutta Suomessa ja metsästyksen kustannuksia.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA MENETELMÄT

2.1 Opinnäytetyön ongelma ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön ongelmaa, eli sitä kuinka aselain uudistaminen vaikuttaa metsästysharrastukseen, tarkasteltiin työssä metsästäjien näkökulmasta. Työssä tuotiin esille sekä harrastajan, että lainsäätäjän näkökulmat, ja näitä näkökulmia verrattiin toisiinsa. Työn teoriaosuudessa käydään läpi lausuntokierroksella saatuja lausuntoja. Työhön valittiin Metsästäjien Keskusjärjestön, Suomen Metsästäjäliiton sekä Maa- ja metsätalousministeriön lausunnot. Nämä lausunnot ovat metsästäjien näkökulmaa lähimpänä, ja näin ne tukevat työn näkökulmaa.

Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Miten ampuma-aselainsäädännön muutokset vaikuttavat yleisesti metsästysharrastukseen?
2. Miten ampuma-aselainsäädännön muutokset vaikuttavat harrastuksen kustannuksiin sekä nuorten harrastuksen aloittamiseen?
3. Mitä mieltä metsästäjät ovat lääkärin ja muun terveydenhuollon henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta ja – oikeudesta?
4. Kokevatko metsästäjät ampuma-aselainsäädännön tiukennusten olevan keino, jolla esimerkiksi perhe- ja koulusurmat ehkäistään ja aseturvallisuutta lisätään?
5. Millaisena metsästäjät näkevät ampuma-aseiden säilytyskäytännön?
6. Miten ampuma-aselain uudistus on vaikuttanut poliisin lupaviranomaisten työmäärään?

Työ rajattiin koskemaan vuonna 2011 vuonna voimaan tullutta muutosta ja meneillään olevaa uudistushanketta. Työn rajaamista tällä tavalla perustellaan sillä, että uudistukset liittyvät toisiinsa, ja mahdollisista vaikutuksista metsästysharrastuksen halutaan antaa kattava yleiskuva. Vuoden 1998 lakimuutoksesta on jo kulunut aikaa, minkä vuoksi sitä ei ole tarpeen tutkia.

2.2 Tavoitteet ja menetelmät

Tutkimuksen opinnäytetyösuunnitelma tehtiin tammi-helmikuussa 2013. Varsinainen opinnäytetyöprosessi aloitettiin heinä- elokuussa teoriaosuudella. Empirian koostaminen aloitettiin syyskuussa ja työ valmistui marraskuussa 2013 suunnitellun aikataulun mukaan.

Työlle valittiin laadullinen, eli kvalitatiivinen näkökulma. Aiheesta olisi ollut mahdollista tehdä myös kvantitatiivinen tutkimus, jolla olisi tavoitettu suurempi joukko metsästäjiä. Tutkimuksen tavoitteeksi asetettiin kuitenkin selvittää, mihin metsästäjien mielipide perustuu, ei se, kuinka moni metsästäjä määrällisesti kannattaa asiaa X. Työn teoriaosuudessa on keskitytty oikeuslähteisiin ja uuden lain valmisteluun. Ajan tasalla olevaa kirjallisuutta ampuma-asealaista on varsin vähän. Työssä on käytetty lähteenä kaikkea sitä kirjallisuutta, mikä ei ole ollut tiedoltaan vanhentunutta ja käsittelee ampuma-aselakia. Kirjallisuudessa keskityttiin suomenkieliseen kirjallisuuteen koska työssä käsiteltiin Suomen ampuma-aselakia. Teoriaosuudessa käsitellään myös muita tutkimukseen ja haastattelukysymyksiin liittyviä asioita. Teoriaosuus pohjautuu hyvin pitkälti tekstianalyysiin, mikä onkin oikeustieteelle tyyppistä (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008,25).

Empiriaosuudessa haastateltiin metsästäjiä, poliisin lupaviranomaista sekä kansanedustajia. Haastateltavat metsästäjät (15 kappaletta) etsittiin eri metsästysfoorumeilta, ja haastateltavien joukkoon haluttiin eri-ikäisiä metsästäjiä, unohtamatta naismetsästäjiä. Näin mahdollistettiin kattava joukko erilaisia harrastajia, joilla voi olla erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä asiasta. Haastatteluiden tuloksena saatiin selville miten aselain uudistaminen vaikuttaa metsästysharrastukseen ja poliisin lupapalveluihin. Työhön haastateltiin yhteensä kolmea eri poliisilaitosta. Lainsäätäjän näkökulmasta haastateltiin neljää eri kansanedustajaa, jotka olivat eduskunnassa uutta ampuma-aselakia valmisteltaessa. Lainsäätäjän näkökulma haluttiin tuoda työssä esiin, koska käytännön tieto lain valmistelusta ja säätämisestä tulee heiltä. Työhön etsittiin etenkin hallintovaliokunnassa ja täten mietinnön tekoon osallistuneita kansanedustajia.

Haastatteluissa käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelu on avoimen haastattelun ja lomakehaastattelun välimuoto. Teemahaastattelulle on tyypillistä että kysymysten teemat ovat tiedossa etukäteen, mutta niillä ei ole tarkkaa järjestystä. Näin ihmisten vapaalle puheelle voidaan antaa tilaa. (Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston www- sivut 2013.) Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluina. Haastattelut tehtiin sähköpostitse, koska tämä mahdollisti haastateltavien valitsemisen laajemmin ympäri Suomea. Mikäli haastattelut olisi tehty kasvokkain, olisi haastateltavat pitänyt valita suhteellisen pieneltä alueelta. Myös lupaviranomaisten ja kansanedustajien haastattelut tehtiin sähköpostitse. Haastateltavat pystyivät vastaamaan sähköpostitse haastatteluun silloin kun aika oli heille sopivin.

Opinnäytetyössä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Analyysi perustuu tällöin aineistoon ja analyysissa yhdistellään käsitteitä ja tällä tavalla saadaan vastaus tutkimustehtävään. Tarkoituksena on, että tutkija pystyy ymmärtämään haastateltavia henkilöitä heidän omasta näkökulmastaan analyysin joka vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 115.) Tämä analyysitapa on kolmiportainen, ja siihen kuuluu aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 111.) Teemoittelu on hyvä etenemistapa teemahaastattelujen analysoinnissa. Teemojen muodostamisessa voidaan käyttää apuna kvantifiointia tai koodausta. Kun aineisto järjestellään teemojen mukaan, kootaan jokaisen teeman alle haastatteluista kohdat, joissa kyseisestä teemasta puhutaan. Kun teemoittelu on suoritettu, käydään läpi jokaisen teema erikseen. Kun kaikki teemat on käyty läpi, saadut tulokset kootaan samaan dokumenttiin. Pelkkä teemoittelu ja tulosten dokumentointi ei kuitenkaan riitä, vaan työssä oli verrattava tuloksia teoriaan. Vertailua voidaan tehdä myös aiempiin tutkimuksiin, joita tässä tapauksessa on varsin vähän. (Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston www-sivut 2013.)

3 METSÄSTYS SUOMESSA

3.1 Metsästyksen määritelmä ja historia

Metsästyslaissa metsästyksellä tarkoitetaan luonnonvaraisena olevan riistaeläimen pyydystämistä ja tappamista sekä saaliin ottamista metsästäjän haltuun. Metsästyksellä tarkoitetaan myös pyyntitarkoituksessa tapahtuva riistaeläimen houkuttelemista, etsimistä, kiertämistä, väijymistä, hätyyttämistä tai jäljittämistä, koiran tai muun pyyntiin harjoitetun eläimen käyttäminen riistaeläimen etsimiseen, ajamiseen tai jäljittämiseen sekä pyyntivälineen pitäminen pyyntipaikalla viritettynä pyyntikuntoon.” (Metsästyslaki 615/1993, 2 §).

Metsästyksellä on Suomessa hyvin pitkät perinteet. Huhtikuussa 2013 Riistakeskuksen rekisterissä oli noin 370 000 metsästäjää. Metsästäjien määrä on noussut; poikkeuksena vuosi 2012, jolloin hirvi- ja pienriistametsällä kävi vuotta 2011 vähemmän metsästäjiä. (Suomen Riistakeskuksen www-sivut 2013). Muihin Euroopan maihin verrattuna Suomessa metsästäjien osuus koko väestöstä onkin korkea. Metsästäjien määrä on ollut kasvussa, etenkin naismetsästäjien. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013.) Alle 18-vuotiaita metsästäjiä on arviolta noin 12 500, mikä on 4 % kaikista metsästäjistä (Heikkinen 2012). Ensimmäinen metsästysseura perustettiin vuonna 1865. Vuonna 1962 voimaan tulleen metsästyslain myötä perustettiin Metsästäjien keskusjärjestö, jonka avaintehtäviä nykyään ovat mm. jäsenhankinta, edunvalvonta, tiedotus ja osallistuminen metsästykselle koskevaan keskusteluun ja koulutus. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013.)

3.2 Yleistä metsästyksestä

Metsästyksellä on Suomessa arvostettua, mikä selittää suomalaisen metsästyksen pitkän historiaa. Metsästyksellä on ollut ja on edelleen keino hankkia ruokaa ruokapöytään. Metsästäjät huolehtivat myös hirvieläinkantojen kurissapidosta, mikä parantaa liikenneturvallisuutta sekä metsätalouden kannattavuutta. Metsästyksellä ei ole kuitenkaan vain riistan saalistamista vaan siihen kuuluu myös riistanhoito. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013.) Riistanhoito määritellään metsästyslaissa seuraavasti:” Riistan-

hoidolla tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on riistaeläinkantoja säätelemällä, riistaeläinten elinolosuhteet turvaamalla tai niitä parantamalla taikka muulla tavalla lisätä, säilyttää tai parantaa riistaeläinkantaa ja eri eläinkantojen välistä tasapainoa.” (Metsästyslaki 615/1993, 3 §). Taulukossa 1 on esitelty yleisimmät riistalajit ja saalismäärät vuodelta 2012.

Taulukko1. Riistan saalismäärät vuonna 2012 (Riistan- ja kalantutkimuksen tilasto 2013)

	Saalismäärä
Metsäjänis ja rusakko	222500
Hirvi	39 979
Karhu	106
Sinisorsa	241 600
Pyy	75 100
Teeri	183 600
Metso	36 300
Kettu	50 600
Supikoira	144 500
Näätä	17 600
Minkki	36 300

Suomessa on Ahvenanmaata lukuun ottamatta 15 riistanhoitopiiriä, jolla jokaisella on oma aluetoimistonsa, riistaneuvostonsa sekä aluekokouksensa. Riistanhoitopiirit jakautuvat 298 riistanhoitoyhdistykseen, joka on riistahallinnon paikallisyksikkö toimialueenaan useimmiten yhden kunnan alue. Riistanhoitoyhdistysten tehtävänä on vastata kestäväen riistatalouden edistämisestä omalla alueellaan, hoitaa sille säädetyt julkiset hallintotehtävät sekä edistää ja organisoida metsästäjien vapaaehtoistoimintaa. Riistanhoitoyhdistykset myös järjestävät ampumakoheet sekä metsästäjäntutkinnot ja metsästyksenvalvonnan (Suomen Riistakeskuksen www-sivut 2013).

Muita yleisiä ampumaharrastuksia Suomessa ovat ampumaurheilu ja asekeräily. Ampumaurheilussa Suomi on kerännyt menestystä myös olympialaisissa. Asekeräilyä tarvitsee lääninhallituksen, Poliisihallituksen tai sisäasiainministeriön hyväksynnän aseiden tai sen osien keräilyyn. (Poliisin www-sivut 2013.)

Lakiin riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta sisältyy pykälä, joka velvoittaa suorittamaan metsästäjäntutkinnon (Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntimaksusta 616/1993, 2§). Metsästäjäntutkintotilaisuus on avoin kaikille, eikä tutkinnon suorittamiselle ole ikäraja. Metsästäjäntutkinto on kirjallinen koe, jota varten on tutkintoon valmistava oppikirja Metsästäjän Opas. (Suomen Riistakeskuksen www-sivut 2013). Mikäli riistanhoitomaksua ei ole suoritettu kuluvaan metsästysvuotta edeltäneen viiden metsästysvuoden aikana, pitää metsästäjäntutkinto suorittaa uudelleen (Maa- ja metsätalousministeriön www-sivut 2013). Metsästyskortin saa maksamalla riistanhoitomaksun. Jokainen, joka harjoittaa metsästystä tai toimii metsästyksen johtajana, tarvitsee metsästyskortin. Metsästäjän apuna toimiva koiran ohjaaja, hirvenmetsästyksen ajomies ym. ei kuitenkaan tarvitse metsästyskorttia. (Maa- ja metsätalousministeriön www-sivut 2013.)

Oikeus harjoittaa metsästystä sekä määrätä siitä kuuluu kyseisen alueen omistajalle (Metsästyslaki 615/1993, 6 §). Alueen omistaja voi vuokrata kokonaan tai osittain metsästysoikeutensa. Metsästyslain mukaan jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla on oikeus metsästää yleisellä vesialueella meressä sekä yleisellä vesialueella meressä olevilla valtion omistuksessa ja hallinnassa olevilla saarilla ja luodoilla. Yleisellä vesialueella järvessä ja tällaisella alueella olevilla valtion omistamilla saarilla ja luodoilla on oikeus metsästää henkilöllä, jonka kotipaikka on kyseisessä kunnassa. (Metsästyslaki 615/1993, 7 §.) Sellaisella henkilöllä, jolla on kotipaikka Lapin läänin kuuluvassa kunnassa tai Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken, Vaalan tai Vuolijoen kunnassa, on oikeus metsästää kotikunnassaan valtion omistamilla alueilla (Metsästyslaki 615/1993, 8 §).

4 AMPUMA-ASEET

Ampuma-aseella tarkoitetaan välinettä, jolla ruutipaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia tai lamaanuttavia aineita siten, että siitä voi aiheutua ihmiselle vaaraa. Myös sellainen esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joko rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on ilman erityistietoja ja – taitoja muunnettavissa toimivaksi ampuma-aseeksi, katsotaan ampuma-aseeksi. (Ampuma-aselaki 1/1998, 2 §.) Suomessa luvallisia ampuma-aseita on yli 1,5 miljoonaa ja luvanhaltijoita on yli 600 000 (Sisäministeriön www- sivut 2013).

Ampuma-aselaissa tarkoitetut ampuma-aseiden tyypit ovat haulikko, kivääri, pienoiskivääri, pistooli, pienoispistooli, revolveri, pienoisrevolveri, yhdistelmäase, kaasuse, merkinantopistooli, mustaruutiase ja muu ampuma-ase (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva1. Haulikko (Riistamaan www-sivut 2013)

Haulikolla tarkoitetaan sileä- tai rihlapiippuista ampuma-asetta, joka tuetaan kahdella kädellä olkapäätä vasten ja jonka kokonaispituus on vähintään 840 mm ja piipun pituus vähintään 400 mm sekä jossa käytetään haulikon patruunaa (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 2. Kivääri (Ahti Huvila Oy:n www-sivut 2013)

Kiväärillä tarkoitetaan rihlapiippuista kahdella kädellä olkapäätä vasten tuettavaa asetta, jonka kokonaispituus on vähintään 840 mm ja piipun tai putken pituus vähin-

tään 400 mm sekä jossa käytetään keski- tai reunasytytteistä patruunaa (Ampuma-
aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 3. Pienoiskivääri (Ahti Huvila Oy:n www-sivut 2013)

Pienoiskiväärillä tarkoitetaan kivääriä, jossa käytetään reunasytytteistä .22- kaliipe-
rista patruunaa (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 4. Pistooli (Armorian www-sivut 2013)

Pistoolilla tarkoitetaan ampuma-asetta, jonka kokonaispituus on alle 840 mm ja pii-
pun pituus alle 400 mm ja jossa käytetään keski- tai reunasytytteistä patruunaa (Am-
puma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 5. Pienoispistooli (Ahti Huvila Oy:n www-sivut 2013)

Pienospistoolilla tarkoitetaan pistoolia, jossa käytetään reunasytytteistä .22- kaliiperista patruunaa (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 6. Revolveri (Asetarvike- www-sivut 2013)

Revolverilla tarkoitetaan ampuma-asetta, jonka kokonaispituus on alle 840 mm ja piipun pituus alle 400 mm ja jossa käytetään pyörivään patruunarullaan ladattavaa keski- tai reunasytytteistä patruunaa. (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 7. Pienisrevolveri (Ahti Huvila Oy:n www-sivut 2013)

Pienisrevolverilla tarkoitetaan revolveria, jossa käytetään pyörivään patruunarullaan ladattavaa reunasytytteistä .22- kaliiperista patruunaa (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 8. Yhdistelmäase (AA- Production & Marketing- www-sivut 2013)

Yhdistelmäaseella tarkoitetaan olkapäätä vasten tuettava ampuma-asetta, jossa on ainakin kaksi piippua tai putkea ja jonka kokonaispituus on vähintään 840 millimetriä ja piippuyhdistelmän pituus vähintään 400 millimetriä sekä jossa käytetään keski- tai reunasyytteistä patruunaa ja haulikon patruunaa (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 9. Kaasuase (Proairshopin www-sivut 2013)

Kaasuaseella tarkoitetaan ampuma-asetta, jossa käytetään kaasupatruunaa ja jolla ei voida ampua muita patruunoita (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 10. Merkinantopistooli (Kirkkonummen Erävaruste Oy:n www-sivut 2013)

Merkinantopistoolilla tarkoitetaan ampuma-asetta, jossa käytetään merkinantopatruunaa ja jolla ei voida ampua muita patruunoita (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §).



Kuva 11. Mustaruutiase (Nordic Distribution Oy:n www-sivut 2013)

Mustaruutiaseella tarkoitetaan ampuma-asetta, joka on suunniteltu ja valmistettu vain mustalla ruudilla käytettäväksi. Muulla ampuma-aseella tarkoitetaan asetta, joka rakenteeltaan, mitoiltaan tai muilta ominaisuuksiltaan poikkeaa edellä mainituista ampuma-aseista (Ampuma-aselaki 1/1998, 6 §.)

5 AMPUMA-ASELAKI

5.1 Ampuma-aselain historia

Suomen ensimmäinen laki ampuma-aseista, laki ampuma-aseista ja ampumatarpeista, on vuodelta 1933 (Savolainen 1998, 44). Laki sisälsi yhteensä yhdeksän varsinaista pykälää, eli oli sisällöltään hyvin suppea. Laissa säädettiin mm. luvan peruuttamisesta, aseiden luovutuksesta säilytettäväksi, laittomasta aseiden ja ampumatarpeiden valmistuksesta ja luvattomasta aseiden tai ampumatarpeiden hallussapidosta sekä arviointitilaisuudesta. Laissa määriteltiin myös rangaistukset lain rikkomiselle. (Laki ampuma-aseista ja ampumatarpeista 33/1933, 1-8 §.)

Vuodelta 1933 on lisäksi asetus ampuma-aseista ja ampumatarpeista. Tämä asetus oli myös suppea, ja sitä täydennettiin vuosina 1946, 1978, 1983, 1986 ja 1989. Asetus sisälsi lupakäsittelyn, joka oli nykyaikaan verrattuna varsin erilainen käytännöltään. Vuonna 1998 Suomeen saatiin uusi ampuma-aselaki. Lain uudistamiselle loi paineita mm. EU. Keskeinen tavoite oli aseisiin liittyvän turvallisuuden parantaminen ja ylläpitäminen. (Savolainen 1998, 45.)

Ennen vuonna 2011 voimaan tullutta uudistusta Suomessa oli voimassa ampuma-aselaki vuodelta 1998. Laki sisälsi 11 lukua ja oli huomattavasti laajempi kuin edeltäjänsä. Ensimmäinen luku sisälsi määritelmät aseille, ammuksille, patruunoille jne. toisen luvun käsitellessä luvanvaraisuutta. Kolmas luku käsitteli asealan elinkeinon harjoittamista. Neljäs luku sisälsi pykälät kaupallisesta siirrosta, tuonnista, viennistä sekä kauttakuljetuksesta. Viides luku sisälsi lupakäsittelyyn liittyvät hankkimisen, yksityisen valmistamisen ja muuntamisen sekä hallussapidon osa-alueet kuudennen luvun sisältäessä yksityisen siirron ja tuonnin. Luovuttamista, lainaamista ja valvottua käyttöä käsiteltiin seitsemännessä luvussa. Muissa luvuissa käsiteltiin menettelytapasäännöksiä ja turvaamistoimenpiteitä, seuraamuksia ja erinäisiä säännöksiä. 11 luku koostui voimaantulo- ja siirtymäsäännöksistä. (Ampuma-aselaki 1/1998.)

5.2 Syitä ampuma-aselain muutokselle

Vuonna 2007 Jokelassa opiskelija hyökkäsi lukioonsa surmaten kahdeksan ihmistä sekä itsensä (Oikeusministeriö 2009, 11). Vuotta myöhemmin syyskuussa 2008 opiskelija surmasi kymmenen ihmistä sekä itsensä Kauhajoen ammattikorkeakoulussa (Oikeusministeriö 2010, 11). Molemmissa teoissa tekovälineenä käytettiin .22- kaliperista pistoolia. Molemmat tekijät olivat myös saaneet poliisilta luvan aseeseen vain muutamaa viikkoa ennen tekoa. Teot tapahtuivat pienellä aikavälillä ja luonnollisesti järkyttivät kansalaisia, koska Suomessa tämänkaltaisiin tapauksiin ei ole totuttu. Teoille alettiin etsiä syitä sekä toimenpiteitä, jotka ehkäisisivät vastaavat teot jatkossa. Suurin kritiikki kohdistui aselainsäädäntöön.

Ampuma-aselakiin vaadittiin tiukennusta välittömästi Jokelan tapahtumien jälkeen. Sisäministeriölle luovutettiin vajaa viikko teon jälkeen adressi, jonka oli allekirjoittanut 57 000 suomalaista. Adressissa vaadittiin täydellistä käsiasekieltoa (koskien pistoolia, pienoispistoolia, revolveria ja pienoisrevolveria). (HE 106/2009.) Myös silloinen pääministeri Matti Vanhanen oli sitä mieltä, että käsiaseiden täyskieltoa tulisi harkita. Hänen mielestään aseita olisi tullut myös säilyttää ampumaradoilla. (Sisäministeriön virkamies: Käsiaseiden kiello ongelmallista, 2008.) Hallitus ei ollut totaalikiellon kannalla, vaan esitti sen sijaan että käsiaseiden saamiseksi tiukennettaisiin sekä lupaviranomaisten mahdollisuuksia saada tietoja hakijasta parannettaisiin. Esitys sai sekä negatiivista, että positiivista palautetta. (HE 106/2009.)

Hallituksen esityksen mukaan ampuma-aselain uudistaminen liittyi Euroopan parlamentin ja neuvoston 21.5.2008 aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin 91/477/ETY muuttamisesta annetun direktiivin 2008/51/EY kansalliseen täytäntöönpanoon. Lisäksi Suomi on allekirjoittanut 23.1.2002 ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan. Pöytäkirja tuli voimaan 3.7.2005. Pöytäkirjan määräykset mahdollistavat sopimusvaltioiden viranomaisten välisen yhteistyön ja tiedonvaihdon parantumisen. Määräykset asettavat myös vähimmäisvaatimukset ampuma-aseiden tuontia ja vientiä koskevalle kansalliselle säätelylle. Pöytäkirjassa on myös määräyksiä ampuma-aseiden merkitsemisestä tunnisteilla sekä asevälitystä koskevan toiminnan luvanvaraistamisesta. Suomen ase-

lainsäädäntö täytti jo aiemmin pääosin pöytäkirjan velvoitteet. Jotta pöytäkirja voitiin saattaa voimaan, edellytti se rikoslain 41 luvun ampuma-aserikosta koskevan 1 §:n muuttamista. (HE 106/2009.)

5.3 Ampuma-aselakiin tulleet muutokset 13.6.2011

5.3.1 Asevastaava ja ampuma-asekouluttaja

Yhteisöllä ja säätiöllä tulee olla henkilö, joka huolehtii ampuma-aseista, patruunoista, aseiden osista sekä erityisen vaarallisista ammuksista ja vastaa siitä, että ampuma-aselakia noudatetaan. Tätä henkilöä kutsutaan asevastaavaksi. (Ampuma-aselaki 1/1998, 45 b §.) Lain uudistamisen myötä ampuma-aselain 45 b pykälään tuli asevastaavaa koskeva muutos. Muutoksen aiheutti käsiaseiden lupaehtojen ikärajan nousu. Aiemmin 18- vuotias pystyi toimimaan asevastaavana, mutta muutoksen myötä asevastaavan on oltava täyttänyt 20 vuotta, mikäli hän huolehtii pistooleista, pienoispistooleista, revolvereista tai pienoisrevolvereista. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 45 b §.) Kotipaikan poliisilaitos hyväksyy asevastaavan ja tarvittaessa myös peruuttaa hyväksynnän. Poliisilaitoksella on oikeus vaatia, että asevastaavia on enemmän kuin yksi, mikäli se on tarpeen yhteisön tai säätiön toiminta huomioon ottaen. Asevastaavaksi voidaan edelleen hyväksyä 18- vuotias, mikäli hän ei huolehdi pistooleista, pienoispistooleista, revolvereista tai pienoisrevolvereista. Asevastaavaa on lisäksi pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja sen osia terveydentilansa, käyttäytymisensä sekä perehtyneisyytensä perusteella. (Ampuma-aselaki 1/1998, 45 b §.)

Ampuma-asekouluttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka antaa ampuma-aseissa vaadittavan todistuksen aktiivisesti vähintään kaksi vuotta kestäneestä harrastuksesta (Ampuma-aselaki 1/1998, 45 §). Lakimuutoksen yhteydessä ampuma-aselakiin lisättiin ampuma-asekouluttajaa koskeva pykälä 45 d. Ampuma-asekouluttajan edellytykset täyttää henkilö, joka on täyttänyt 20 vuotta ja on suostuvainen tehtävään, ampuma-aseen hallussapitoon oikeuttavan luvan haltija, yhdistyksen jäsen tai sen palveluksessa ja suorittanut hyväksytysti Poliisihallituksen järjestämän ampuma-asekouluttajakoulutuksen. Kyseinen koulutus sisältää mm. ampuma-aseiden lainsää-

dännön, aseiden turvallisen käsittelyn ja säilyttämisen, ampuma-asekouluttajan oikeudet ja velvollisuudet ja kouluttajana toimimisen osa-alueet. Ampuma-asekouluttajaksi hyväksyminen on voimassa enimmillään 10 vuotta. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 45 d §.)

Metsästäjäliiton lausunnossa todettiin, ettei ampuma-asekoulutus ehdotetussa muodossa sovellu otettavaksi käyttöön metsästysaselupiin liittyvissä lupa-asioissa. Suuri osa metsästäjistä asuu syrjäseuduilla, ja etenkin nuorilla ei välttämättä ole mahdollisuutta päästä kauas koulutustilaisuuksiin välimatkan vuoksi. Lisäksi itse metsästäjäntutkintoon sisältyy aseenkäsittely- ja aseturvallisuusosiot. Tätä osa-aluetta Metsästäjäntutkinnossa voitaisiin kehittää, mutta Metsästäjäliiton mukaan asekoulutusta ei voida edellyttää. (Hiidenmies 2010, 2.)

5.3.2 Lääkärien ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön ilmoitusvelvollisuus ja -oikeus

Ampuma-aselakiin lisättiin pykälä 114, joka käsittelee ilmoitusoikeutta ampuma-aseen hallussapitoon sopimattomasta henkilöstä. Pykälän mukaan lääkäriellä on velvollisuus ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä oikeus salassapitosäännöksistä huolimatta tehdä poliisille ilmoitus sellaisesta henkilöstä, jonka hän katsoo potilastietojen ja henkilön tapaamisen perusteella perustellusta syystä olevan käyttäytymisensä tai terveydentilansa perusteella sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, sen osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Ilmoituksen on sisällettävä sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen. Muita kuin ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan taikka tässä laissa tarkoitetun hyväksynnän saaneita henkilöitä koskevat ilmoitukset tulee kuitenkin hävittää viivästyksettä ja ilmoitukset, jotka koskevat luvan tai hyväksynnän saaneita henkilöitä, toimitetaan asianomaisen lupaviranomaiselle käsiteltäväksi. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 114 §.)

Aiheesta on keskusteltu paljon julkisuudessa. Myös lääkärit ovat kritisoineet muutosta, koska useimmiten yksi lääkärin aika ei riitä riskin arviointiin. Tämä voi aiheuttaa turhia ilmoituksia, jotka taas puolestaan ruuhkauttavat lupapalvelua. Lääkäriliittoa on

puolestaan huolettanut luottamus ja potilasturvallisuus. (Lääkärit moittivat ase-lain...2010.) Maa- ja metsätalousministeriö kannatti lausunnossaan luvan hakijoiden ja – haltijoiden terveydentilan valvonnan tehostamista (HE 106/2009).

5.4 Lupakäsittely

Lupakäsittelyyn liittyvät lakimuutokset liittyvät mm. hankkimisluvan, hallussapito-luvan ja rinnakkaisluvan voimassaoloaikaan ja lupaehtoihin, harrastuksen jatkumisen osoittamiseen, lupien ja suostumusten raukeamiseen sekä lupien peruuttamiseen (La-ki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011).

Lupahakemukset (joitain poikkeuksia lukuun ottamatta) saatetaan vireille suullisella hakemuksella, jonka vastaanottava virkailija kirjaa poliisin asetietojärjestelmään. Hakijan on kuitenkin esitettävä perustelut kirjallisesti. Aseen hankkimislupaa haetta-essa mukana on oltava henkilökortti tai passi, hakemuksen perustelut kirjallisena se-kä muut asiakirjat, joita tarvitaan hakemuksen perusteluun sekä sotilaspassi, siviili-palvelustodistus, kutsuntatodistus tai todistus palvelusta vapauttamisesta. (Poliisin www-sivut 2013.) Kuolinpesän ampuma-aseeseen ja muistoesineperusteeseen liitty-viä edellytyksiä ei käsitellä tässä tutkimuksessa, koska ne eivät ole konkreettisimpia metsästysharrastuksen kannalta.

5.4.1 Hankkimislupa

Hankkimisluvan, eli ampuma-aseen hankkimiseen oikeuttavan luvan, antaa sekä pe-ruuttaa hakijan kotikunnan tai kotipaikan poliisilaitos. Lupahakemus jätetään poliisi-laitokselle henkilökohtaisesti. (Satakunnan poliisilaitoksen www-sivut 2013.)

Ampuma-aselain uudistuksen yhteydessä hankkimisluvan saajan edellytyksiin tuli muutoksia. Aiemmin 15 vuotta täyttäneellä, mutta ei 18 vuotta täyttäneellä, oli oike-us asean hankkimislupaan. Lakimuutoksen jälkeen hankkimislupa on voitu antaa vain 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota voidaan pitää sopivana pitämään hallus-saan ampuma-aseita tai asean osia terveytensä ja käyttäytymisensä perusteella. Muu-toksen myötä lupaviranomainen voi myös saada lääketieteellisen arvion hakijasta,

mikäli haastattelun tai saatujen tietojen perusteella voidaan epäillä, ettei luvanhakija ole sopiva pitämään hallussaan ampuma-asetta. Hankittavien terveystietojen on oltava välttämättömiä arvioitaessa hakijan sopivuutta ampuma-aseen hallussapitoon. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 45 §.) Yksi edellytys hankkimislupalle on että luvan hakija antaa suostumuksen siihen, että poliisilla on oikeus saada lääketieteellinen arvio hakijasta soveltuvuuden arviointia varten. (HE 106/2009).

Luvan hakijalla on velvollisuus selvittää hyväksyttävä syy ampuma-aseen hankintaan; metsästyslainsäädännön mukainen riistaeläinten ja rauhoittamattomien eläinten ampuminen katsotaan tällaiseksi (Pennanen 2008, 11). Lakimuutoksen myötä asevelvollisten tulee esittää myös suoritetusta varusmies- tai siviilipalveluksesta selvitys. Käsiaseita, eli pistoolia, pienoispistoolia, revolveria, pienoisrevolveria tai niiden osia varten hankkimislupa voidaan antaa vain henkilölle, joka on täyttänyt 20 vuotta. Ikäraja siis nousi muutoksen myötä. Hankkimislupa ampumaurheilussa ja harrastuksessa käytettäviin edellä mainittuihin aseisiin voidaan antaa vain, mikäli hakija esittää ampuma-asekouluttajan antaman todistuksen harrastuksestaan. Harrastuksen on oltava jatkunut aktiivisesti kaksi vuotta. Aiemmin tällaista todistusta ei tarvinnut esittää. Hankkimislupa edellä mainittuihin aseisiin voidaan myöntää myös henkilön esittäessä luotettavan selvityksen harrastuksestaan tai työnantajanaan toimivan valtion viranomaisen todistuksen siitä, että hän kantaa virkaansa kuuluvissa tehtävissä edellä mainittuja aseita. Lupaa haettaessa 1) metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista varten on hakijan esitettävä luotettava selvitys harrastuksesta (esimerkiksi metsästyskortti), ja mikäli hakemus koskee pienoispistoolia tai pienoisrevolveria, lisäksi riistanhoitoyhdistyksen todistus aktiivisesta harrastuksesta, 2) ampumaurheilua ja – harrastusta varten hakijan tulee esittää luotettava selvitys harrastuksesta ja 3) työtä varten hakijan tulee esittää selvitys siitä, että hän on koulutuksessa tai muutoin perehtynyt riittävästi ampuma-aseen turvalliseen käsittelyyn ja että hänellä on hyväksyttävä syy kantaa ampuma-asetta työssään. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 45 §.) Hankintalupaa haettaessa hakijalta ei voida vaatia metsästysseuran jäsenyyttä yhdistymisvapauden vuoksi (Pennanen 2008, 11).

Ampuma-aselain hankkimisluvan lupaehtoihin tehtiin myös lisäys, jonka mukaan mikäli käyttötarkoituksena on 15 vuotta mutta ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan nuoren hallussapidettäväksi tarkoitettun kiväärin, haulikon, pie-

noiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen, on lupaviranomaisen sisällytettävä lupaan ehto, jonka mukaan luvanhaltija ei saa ampua aseella (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 46 §).

Ampuma-aselain uudistuksen yhteydessä käyttöön otettiin keskustelua herättänyt soveltuvuustesti. Hankkimislupaa koskevan hakemuksen edellytys on nykyään luvanhakijan henkilökohtaisen sopivuuden selvittäminen. Soveltuvuustestin tulos ei kuitenkaan ole yksinään kielteisen lupapäätöksen peruste. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 45 c §.) Mikäli testin tulos niin vaatii, voidaan hakijalta pyytää terveydentilasta lisäselvityksiä (HE 106/2009). Testi suoritetaan poliisilaitoksella ATK-pohjaisena. Aika soveltuvuustestiin varataan hakemuksen jättämisen yhteydessä. Henkilöt, joilla ei kielellisten tai muiden esteiden takia ole mahdollisuutta suorittaa soveltuvuustestiä, voivat osoittaa oman soveltuvuutensa lääkärin tai psykologin lausunnolla. (Poliisihallitus 2011.) Soveltuvuustestistä säädetään sekä ampumaseleissa sekä ampuma-aseasetuksessa. Testi selvittää henkilön väkivaltaisuutta ja itsetuhoisuutta. Testiä ei kuitenkaan tarvitse suorittaa mikäli:

- luvanhakija on suorittanut testin alle kolme vuotta sitten
- luvanhakijan henkilökohtainen sopivuus on tullut selvitettyksi lääkärin tai psykologin lausunnolla (lausunto ei saa olla puolta vuotta vanhempi)
- luvanhakijalle on annettu ampuma-aseen hankkimislupa, yksityinen valmistamislupa, rinnakkaislupa tai aseenkäsittelylupa taikka hyväksyntä asevastavaksi ennen 13 päivää kesäkuuta 2011 ja enintään kolme vuotta ennen hakemuksen jättämistä
- luvanhakija kantaa ampuma-asetta virkaansa kuuluvissa tehtävissä

(Ampuma-aseasetus 145/1998, 44 c §.)

Aiemmin alle 15-vuotias nuori sai siis harjoittaa metsästystä täysi-ikäisen, hallussapitoluvan omaavan henkilön valvonnan alaisena ja 15–18 vuotiaalla oli hallussapito-oikeus holhoojan suostumuksella. Metsästäjäliitto esitti lausunnossaan, ettei näihin kohtiin tehtäisi muutoksia, koska metsästysharrastus aloitetaan useimmiten nuorena. Ei ole todistettu, että nuoret metsästäjät olisivat aiheuttaneet ongelmia, joten on perusteltua, että lainsäädäntö mahdollistaisi jatkossakin nuorten metsästysharrastuksen aloittamisen. Metsästäjäliitto totesi että hallituksen esityksen ikärajamäärittelyn mu-

kaisesti voitaisiin jatkossakin toimia valvotuissa olosuhteissa. Metsästäjäliitto korosti sitä, ettei ikämäärittelyä kiristettäisi. (Hiidenmies 2010, 1-2.) Metsästäjäliiton lausunto ei aiheuttanut muutoksia lakiin (Juuti- Malmström 2011, 83).

Maa- ja metsätalousministeriö kannatti lausunnossaan käsiaseiden luvansaannin edellytysten tiukentamista. Maa- ja metsätalousministeriö kannatti eläinten ampumiseen tarvittavan hankkimisluvan myöntämistä .22 LR – kaliiperisiin käsiaseisiin, mutta kuitenkin katsoi, että esityksellä on vaikutuksia metsästyksen ja riistanhoidon järjestämiseen. Aseen tyyppin ja toimintatavan rajoittavaa sääntelyä ei pidetty metsästyslainsäädännön mukaiseen eläinten ampumiseen käytettävien aseiden osalta perusteltuna esityksen tavoitteena olevan aseturvallisuuden lisäämisen näkökulmasta. Metsästysolosuhteissa ase on sellainen, että sillä on mahdollista ampua mahdollisimman nopeasti enemmän kuin yksi laukaus, eikä kertatulitoiminen pienoispistooli täytä tätä eläinsuojelullista vaatimusta. Lippaallinen kertatulilla toimiva pienoispistooli täyttää vaatimuksen. Maa- ja metsätalousministeriön mielestä itselataava pienoispistooli tulisi sallia eläimen ampumista varten. (HE 106/2009.) Maa- ja metsätalousministeriön ehdottamat muutokset sisällytettiin lakiin (Juuti- Malmström 2011, 82).

Metsästäjäliitto kritisoi lausunnossaan harrastuksen aktiivisuuden osoittamista, koska kaikkialla maaseudulla ei ole yhdistyslain 4 §:ssä mainittua lupaa omaavia ampumatai metsästysseuroja, joten kaikilla lajin harrastajilla ei ole mahdollisuutta seuran jäsenyyteen. Metsästäjäliiton lausunnon mukaan jäsenyyden edellyttäminen hallussapitolupaa haettaessa ei ole perusteltua, eikä myöskään ongelmatonta perustuslain näkökulmasta. Huomioitava on myös se seikka, että henkilö voi harrastaa aktiivistakin metsästyksiä ilman että kuuluu metsästysyhdistykseen, koska esimerkiksi metsästyslain 8 §:n mainitulla alueella asuvat henkilöt sekä henkilöt, jotka metsästävät Metsähallituksen, metsästysseurojen myymien pyyntilupien tai metsästysmatkustusyrittäjien turvin. Metsästäjäliiton lausuntoon oli koottu myös riistanhoitoyhdistysten lausunnot. Riistanhoitoyhdistyksen todistus on todiste aktiivisesta metsästysharrastuksesta. Lausunnossa kuitenkin todettiin, ettei kaikilla riistanhoitoyhdistyksillä ei ole mahdollisuutta käytännössä selvittää henkilön metsästysharrastuksen aktiivisuutta. Lausunnossa todettiin, että erinäiset syyt (kuten opiskelu ja työkomennukset) voivat kuitenkin määrärajoiksi katkaista säännönmukaisen pyynnin, minkä vuoksi Metsästä-

jäliitto esitti tällä perusteella vaatimusten ja kyseisen määritelmän poistamista. Loukku- tai luolapyynnin tai vastaavan pyynnin harjoittamisesta ns. viisivuotistodistukseksi tulisi riittää kahden luotettavan henkilön allekirjoittama todistus. Riistanhoitoyhdistysten mielestä metsästysaseiden hallussapitoluvat tulisi muilta osin myöntää toistaiseksi voimassaoleviksi ilman määräaikaista todisteluvollisuutta. Pienpetopyynti on arvokasta luonnonhoitotyötä, minkä vuoksi sitä ei tulisi rajoittaa tarpeettomasti. Mikäli käsiaseiden saatavuutta kuitenkin rajoitettaisiin, tulisi aktiivisten pienpetopyyntäjien lupa lopetusaseiksi soveltuviin käsiaseisiin jatkossakin myöntää tarveharkinnan jälkeen. (Hiidenmies 2010, 2-3.)

Myös Metsästäjäin Keskusjärjestö kritisoi kahden vuoden harrastusvaatimusta ja pitää sitä kohtuuttoman pitkänä. Keskusjärjestö esitti lausunnossaan kuuden kuukauden aikaa kahden vuoden sijaan. Metsästäjäin Keskusjärjestö arvioi lausunnossa todistusten antamisen aiheuttavan riistanhoitoyhdistyksille suuria lisävelvoitteita ja – kustannuksia. Järjestö ehdotti myös, että hallituksen esitykseen tehtäisiin lausuntojen pohjalta korjauksia ja lisäyksiä, minkä jälkeen esitys laitettaisiin uudelle lausuntokierrokselle. (HE 106/2009.) Järjestöjen lausunnot eivät aiheuttaneet muutoksia lakiin (Juuti- Malmström 2011, 85).

5.4.2 Hallussapitolupa

Ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan, joka on hankkimisluvan nojalla hankittu tai yksityisen valmistusluvun nojalla muunnettu tai valmistettu, on haettava hallussapitolupaa luvan voimassa ollessa, viimeistään 30 päivän sisällä aseeseen hankkimisesta, muuntamisesta tai valmistamisesta. Ennen kuin hallussapitolupa voidaan myöntää, on ampuma-ase tai luvanvarainen aseeseen osa esitettävä poliisille. (Satakunnan poliisilaitoksen www-sivut 2013.)

Hallussapitolupa myönnetään toistaiseksi, ellei sen antamiseen määräaikaisena ole erityistä syytä. Ensimmäiseen hallussapitolupaun tuli lain uudistamisen myötä muutos. Ensimmäinen hallussapitolupa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua ja -harrastusta taikka näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten annetaan luonnolliselle henkilölle pistoolia, pienoispistoolia,

revolveria tai pienoisrevolveria varten enintään viiden vuoden ajaksi. Mikäli luvan haltija hankkii tämän määräaikaisen luvan voimassaoloaikana aseita, jotka kuuluvat samaan aseryhmään, annetaan hallussapitoluvat määräajaksi, joka päättyy viimeistään ensimmäisen luvan päättymisen kanssa. Mikäli ase on luvanhakijalle työssä välttämätön, annetaan lupa kuitenkin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 53 §.) Lakia valmisteltaessa lupien voimassaolosta sekä määräajasta esitettiin erilaisia vaihtoehtoja; määräaika ehdotettiin enintään viideksi tai kymmeneksi vuodeksi. Myös lupien voimassaoloa toistaiseksi harkittiin. Tällöin harrastus olisi ollut osoitettava joka viides vuosi. Ensimmäisen käsiaseluvan ollessa voimassa viisi vuotta, on myöntämisen edellytykset tarkistaa siinä vaiheessa, kun luvanhakija hakee lupaa toistaiseksi voimassaolevana. Tällä tavalla lupaviranomaiset pystyvät tarkastamaan ja arvioimaan mahdolliset muutokset henkilön soveltuvuudessa. (HE 106/2009.) Hallussapitolupa 15 vuotta mutta ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan nuoren hallussapidettäväksi tarkoitettun haulikon, kiväärin, yhdistelmäaseen tai pienoiskiväärin säilyttämistä ja kuljettamista varten annetaan määräajaksi. Määräaika päättyy viimeistään nuorimman rinnakkaisluvan haltijan täyttäessä 19 vuotta. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 53 §.)

Lakimuutos toi mukanaan myös harrastuksen jatkumisen osoittamisvelvollisuuden. Tätä velvollisuutta hallussapitoluvan haltijalla ei ennen ollut. Henkilön, jolla on metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista, ampumaurheilua ja -harrastusta taikka näytöstä, kuvausta tai muuta vastaavaa esitystä varten pistoolin, pienoispistoolin, revolverin tai pienoisrevolverin hallussapitolupa, on viiden vuoden kuluttua luvan saamisesta sekä tämän jälkeen joka viides vuosi toimitettava lupaviranomaiselle 1) ampuma-asekouluttajan antama todistus ampumaurheilun ja -harrastuksen aktiivisesta harrastamisesta, 2) riistanhoitoyhdistyksen antama todistus loukku- tai luolapyynnin aktiivisesta harjoittamisesta tai 3) luotettava selvitys ampuma-aseen käytöstä näytökseen, kuvaukseen tai muuhun vastaavaan esitykseen. Lupaviranomaisella on oikeus vaatia luvanhaltijaa esittämään myös muita selvityksiä harrastuksestaan. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 53 a §.)

Rinnakkaislupa on nykyään ainoa keino mahdollistaa 15- 18 vuotiaan nuoren metsästysharrastus. 15–18 vuotiaalla nuorella on mahdollisuus saada huoltajien suostumuk-

sella rinnakkaislupa kivääriin, haulikkoon, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista tai ampumaurheilua ja – harrastusta varten, mikäli hän muuten täyttää edellytykset. Pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin 18–20- vuotias voi saada rinnakkaisluvan erityisen painavasta syystä. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 54 §.) Rinnakkaislupa annetaan hallussapidon voimassaoloajaksi, ellei ole erityistä syytä antaa sitä lyhyemmäksi ajaksi. Pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin ja pienoisrevolveriin rinnakkaislupa annetaan enintään viideksi vuodeksi ja muiden aseiden osalta voimassaoloaika on enintään kymmenen vuotta. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 55 §.) Käsiaseiden osalta lakimuutos toi siis tiukennuksen. Rinnakkaislupa raukeaa hallussapitoluvan rautessa tai mikäli se peruutetaan. Hallussapitolupa, joka on annettu 15 vuotta, mutta ei 18 vuotta täyttäneelle, huollettavana olevan henkilön hallussapidettäväksi tarkoitetun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttämistä ja kuljettamista varten, raukeaa rinnakkaislupien voimassaolon päättyessä. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 66 §.)

Hallussapitoluvan peruuttamiseen tuli myös muutoksia. Muutoksen myötä hallussapitolupa on peruutettava mikäli huoltajat peruuttavat ampuma-aseen, sen osan, patruunan tai erityisten vaarallisten ammusten hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen. Lakimuutoksen myötä hallussapitolupa voidaan peruuttaa mikäli luvanhaltija on muuten kuin tilapäisesti lopettanut ampuma-aseen kantamisen, henkilö ei ole pistoolin, pienoispistoolin, revolverin tai pienoisrevolverin luvanhaltijana osoittanut aktiivista harrastustaan 43 §:n 1 momenttia 1, 2 tai 4 kohdassa mainittuun hyväksytyyn käyttötarkoitukseen tai ampuma-aseen hallussapito ei ole enää välttämätöntä työn vuoksi. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011, 67 §.)

Hallussapitoluvan peruuttamiseksi lisättiin kohta viisi. Hallussapitolupa voidaan peruuttaa, jos:

- 1) Luvanhaltija syyllistyy rikokseen, joka osoittaa väkivaltaista käytöstä, eräisiin huumausainerikoksiin tai muuhun rikokseen, joka osoittaa hänen olevan sopimaton hankkimaan tai pitämään hallussa ampuma-aseita, sen osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia

- 2) Luvanhaltija on syyllistynyt törkeään ampuma-aserikokseen, ampuma-aserikokseen tai ampuma-aserikkomukseen tai muuhun rangaistavaan tekoon, joka on tehty ampuma-asetta käyttäen
 - 3) Luvanhaltija on rikkonut lupaehtoja tai muulla tavalla osoittanut piittaamattomuuden ampuma-aseita, sen osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien säännösten noudattamisessa
 - 4) Luvanhaltijaa on pidettävä sopimattomana hankkimaan tai hallussapitämään ampuma-aseita, sen osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia terveydentilansa tai omaa tai toisen turvallisuutta vaarantavan elämäntavan tai käyttäytymisen vuoksi
 - 5) Yhteisö, säätiö tai asevastaava on rikkonut tätä ampuma-aselakia tai osoittanut piittaamattomuutta ampuma-aseita, sen osia, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia koskevien säännösten noudattamisessa
 - 6) Luvanhaltija on lopettanut ampuma-aseen kantamisen muuten kuin tilapäisesti tai luonnollinen henkilö ei ole osoittanut käyttävänsä pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria hyväksyttävään käyttötarkoitukseen
 - 7) Ampuma-ase tai sen osa on anastettu tai kadonnut
- (Ampuma-aselaki 1/1998, 67 §.)

Aselupien peruutuksia on käsitelty myös Korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Vuonna 2012 Korkein hallinto-oikeus peruutti aseluvan mm. tapauksessa, jossa A oli uhannut ammattikorkeakoulun oppilasryhmää suullisesti tappamisella ja pahoinpitelyllä sekä uhannut räjäyttävänsä koulun. Kihlakunnansyyttäjä oli katsonut, ettei riittävää näyttöä syytteen nostamiseksi ollut. A oli lisäksi hirvimetsällä menettänyt malttinsa ja kiroillut sekä huutanut vieraiden lasten ja ihmisten läsnä ollessa. Kun Korkein hallinto-oikeus otti huomioon A:n käyttäytymisen sekä ammattikorkeakoulussa sekä hirvimetsällä, oli häntä pidettävä toisen turvallisuutta vaarantavan käytöksensä takia sopimattomana pitämään hallussa ampuma-asetta. Täten asiassa ei ollut merkitystä sillä, ettei A:ta oltu syytetty käyttäytymisen perusteella tai tuomittu rikoksesta. (KHO:2012:81.)

Toisessa Korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa kyseessä oli talousrikos. A oli tuomittu vuosina 1994–2007 tehdyistä talousrikoksista rangaistuksiin. Kun asiakirjoissa oleva selvitys A:n vuosia jatkuneista talousrikoksista ja mm. ehdoton vankeus-

rangaistus huomioitiin, osoittivat rikokset hänen olevan ampuma-aselain 67 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla sopimattomaksi pitämään hallussa ampuma-aseita. (KHO:2012:82.)

Lakia säädettäessä arvioitiin, että henkilön soveltuvuuden arvioiminen sekä viranomaisten välinen tiedonvaihdon lisääntyminen tulisi lisäämään lupaviranomaisten työmäärää. Aserekisterin uudistus on tuore, eikä sitä, vähentääkö se aselupa-asioiden käsittelemiseen kuluva aikaa, ole päästy käytännössä täysin arvioimaan. 9.8.2013 Etelä-Suomen Sanomissa uutisoitiin aselupien käsittelyn ruuhkautuneen ampuma-aselain muutoksen takia. Asetekniikan ylitarkastaja Jussi Kytösaari Poliisihallituksesta myönsi uutisessa, että joillain paikkakunnilla on ollut viivästyksiä, ja arvioi, että viivästymistä on lisännyt entisestään asetietojärjestelmän käyttöönotto. (Aselupien käsittely ruuhkautui...2013.)

5.5 Muiden lakien muutokset

Ampuma-aselain muutosten myötä jouduttiin muuttamaan myös muita lakeja. Rikoslain osalta muutoksia tuli vain 41 luvun ensimmäiseen pykälään. Muutokset johtuivat ampuma-aselain 110 pykälän muutoksista, jotka koskivat sarja- ja tunnistenumeroita sekä merkintöjä. Varsinainen muutos koskee 41 luvun 1 §:n kohtaa kuusi, jonka mukaan henkilö, joka laiminlyö velvollisuutensa esittää Suomeen siirretty tai tuotu pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty ase osaksi poliisilaitokselle, syyllistyy rangaistavaan tekoon. (HE 106/2009.) Edellä mainitun muutoksen lisäksi rikoslain ensimmäiseen pykälään tulee lisäykset 7 ja 8. Kohdassa 7 säädetään valmistus, täydennys, - tuonti- tai pakkausmerkinnän laiminlyönnistä sekä velvollisuuden toimittaa ase Poliisihallitukselle merkinnän tekemistä varten laiminlyönnistä. Kohdassa 8 säädetään väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän tekemisestä tai sellaisen poistamisesta ja muuttamisesta. Rangaistus 1 §:n alaisista rikoksista on sakko tai enimmillään kahden vuoden vankeus. (Laki rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta 125/2011.)

Asevelvollisuuslakiin lisättiin pykälä 97 a, joka koskee tietojen luovuttamista ampuma-aselain mukaisen luvan hakijoista ja haltijoista sekä hyväksynnän saajaksi haetavasta ja hyväksynnän saaneesta. Sotilasviranomaisella on oikeus antaa tieto poliisi-

sille myös oma-aloitteisesti, mikäli on perusteltua epäillä, että asevelvollinen ei ole sopiva pitämään ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia hallussaan. Mikäli tietoa ei käytetä ampuma-aselainsäädännön tarkoitettuna luvan tai hyväksynnän peruuttamista koskevaan harkintaan, on poliisin hävitettävä sotilasviranomaisen luovuttama tieto välittömästi. (Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta 127/2011.)

Myös poliisilakiin tuli muutoksia. Muutos tuli 35 pykälän kolmanteen momenttiin, jonka mukaan poliisilla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan ja haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta sekä palveluskelpoisuudesta ja muita 2 momentissa tarkoitettuja tietoja kuin terveystietoja. Poliisilla on myös oikeus edellä mainitun henkilön suostumuksella saada tätä koskevia terveystietoja. Aiemmin poliisilla ei ollut oikeuksia saada tietoja hakijan palveluskelpoisuudesta tai – ajasta. Lakiin tehtiin myös lisäys, jonka mukaan poliisilla on oikeus saada tietoja jo myöntämisharkinnan aikana, eikä vain luvan voimassaolon jatkumisen harkinnan yhteydessä. Poliisilain 36 §:ään tuli muutos, jonka mukaan poliisilla on oikeus saada lupahallintoa varten tietoja yksityiseltä yhteisöltä ja henkilöltä, kuten pykälässä 35 säädetään. (Laki poliisilain 35 ja 36 §:n muuttamisesta 126/2011.)

5.6 Meneillään oleva uudistamishanke

Aselain uudistamisprosessiin sisältyi myös toinen vaihe. Toisessa vaiheessa oli tarkoitus käsitellä mm. ampumaratoja. Toinen vaihe kuitenkin keskeytettiin aiemmin. Arvattavissa oli, että hankkeeseen palataan ennemmin tai myöhemmin. Sisäministeriö onkin asettanut hankkeen, jonka toimikausi on 25.4.2012–31.12.2013. Hankkeessa jatketaan uudistustyötä sisäministeriön asettaman aseturvallisuustyöryhmän tekemän esiselvityksen pohjalta. Esiselvityksessä kartoitettiin aseturvallisuuden mahdollisia poliisitoiminnallisia ja lainsäädännöllisiä kehittämistarpeita poliisihallinnon näkökulmasta. (Sisäasiainministeriön www-sivut 2013.) Sidosryhmiä kuultiin alustavista linjauksista joulukuussa 2012, ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa syysistunto-kaudella 2013 (Sisäasiainministeriön www-sivut 2013).

Ampumaratoja koskeva lainsäädäntö ehdotetaan uudistettavaksi kokonaisuudessaan. Ehdotuksen mukaan ampumaradat luokiteltaisiin koon mukaan. Ampumaradalle tulisi tehdä järjestyssäännöt ja radalla tulisi olla ratavastaava, jonka velvollisuus olisi vastata radan turvallisuudesta ja sääntöjen ja lupaehtojen noudattamista. Ehdotus sisältää myös kohtia ampumaradan luvan peruuttamisesta. (Sisäasianministeriö 2012,1.) Työryhmän mielestä Suomessa tulisi kuitenkin säilyä ampumarataverkosto, joka on riittävän tiheä (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013).

Työryhmän ehdotuksen mukaan ampuma-aseen säilyttäminen jatkossa ei olisi enää mahdollista niin, että aseiden osaa säilytettäisiin erillään muusta aseesta siten, ettei osa olisi lukittuna. Alustavasti on ehdotettu, että mikäli luvanhaltijalla on säilytettävänä erityisen vaarallinen tai enemmän kuin viisi asetta, olisi aseet säilytettävä hyväksytyssä turvakaapissa tai vaihtoehtoisesti säilytystiloissa, jotka poliisilaitos on hyväksynyt. Turvakaapille on ehdotettu useamman vuoden siirtymäaikaa. Jatkossa ampuma-asetta voisi säilyttää myös asehotellissa, eli aseiden säilyttämiseen oikeuttavan luvan saaneen asealan elinkeinonharjoittajan luona. Työryhmän ehdotuksen mukaan asetta saisi säilyttää kulkuneuvossa ainoastaan väliaikaisesti ampuma-aseen käyttöön tai kuljetukseen liittyen, lukitussa paikassa, tai lukittuna niin, ettei asetta pystyisi ulkopuolelta havaitsemaan. Metsästys ja ampumakilpailut voisivat olla tällaista käyttöön liittyvää väliaikaista säilytystä. (Sisäasiainministeriö 2012, 2.)

Lääkärien ja muun terveydenhuollon ammattihenkilöstön ilmoitusoikeus on saanut kritiikkiä myös lääkäreiltä itseltään. Ilmoitusvelvollisuutta ehdotetaan muutettavaksi niin, että lääkäriellä olisi jatkossa kahdessa laissa määritellyssä tilanteessa velvollisuus ilmoittaa henkilöstä, joka on sopimaton ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden tai erityisen vaarallisten ammusten hallussa pitämiseen. Lääkäriin velvollisuus olisi ilmoittaa poliisille asiasta kun henkilö on vaarallisuusarviossa, mielentilatutkimuksessa tai muussa vastaavassa oikeuspsykiatrisessa tutkimuksessa todettu toiselle tai itselleen vaaralliseksi. Tämän lisäksi lääkäriellä olisi velvollisuus ilmoittaa myös silloin, kun henkilö on otettu psykiatriseen hoitoon tahdosta riippumatta, ja perusteena on itsemurhayritykseen pohjautuva arvio mielisairaudesta aiheuttamasta vakavasta vaarasta hoitoon otetun tai muiden terveydelle ja turvallisuudelle. Lääkäriellä ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöllä olisi kuitenkin oikeus tehdä ilmoitus myös hen-

kilöstä, jonka hän katsoo henkilön tapaamisen ja potilastietojen perusteella olevan perustellusta syystä terveydentilansa tai käyttäytymisensä perusteella sopimaton ampuma-aseen hallussapitoon. Saatuja ilmoituksia säilytettäisiin poliisin tietojärjestelmässä enimmillään kolme vuotta, ja tietoja käsiteltäisiin ainoastaan aselupa-asioissa. (Sisäasiainministeriö 2012, 2.)

Työryhmä totesi, ettei mitään yksittäistä asetyyppiä kiellettäisi, koska sillä ei saavutettaisi aseturvallisuuden kannalta merkittävää hyötyä. Työryhmä näki todellisena ongelmana laittomat aseet. Myös sisäministeri Päivi Räsänen piti tärkeänä laittomien aseiden torjuntaa, ja hän toi esille myös syrjäytymisen estämisen tärkeyden. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013.) Syrjäytymisen estäminen ja mielenterveyspalveluiden parantaminen ovat asioita, joihin päättäjien tulisi kiinnittää entisestään huomiota.

6 LAIN VALMISTELU

6.1 Miten laki valmistellaan?

Lakien laadinta jakautuu lainvalmisteluun sekä lainsäädäntömenettelyyn. Kun puhutaan lainvalmistelusta, tarkoitetaan työskentelyä, jonka tarkoituksena on saada valmis säädösehdotus. Säädösehdotukseen sisältyy normaalisti säännöstekstit sekä perustelut. Suomessa lainvalmistelu on ensisijaisesti valtioneuvoston tehtävä. (Tala 2005, 87–88.)

Suomessa on vakiintunut viisi eri päävaihetta lainvalmistelutyölle:

1. Aloite lainsäädäntötoimeen
2. Esivalmistelu
3. Perusvalmistelu
4. Lausunto- ja kuulemisvaihe
5. Jatkovalmistelu

Näiden vaiheiden tuloksena säädösehdotus, joka käsittää yleisperustelut, yksityiskohdalliset perustelut sekä varsinaiset säännösehdotukset. Aloitteita lainsäädäntötoimiin tulee monelta eri puolelta eri tavoin. (Tala 2005, 95.) Myös hallitusohjelma, hallituksen toimintaohjelmat sekä ministeriöiden suunnitelmat tulevasta toiminnasta pitävät sisällään usein aloitteita tärkeimmistä säädöstoimista. Toisinaan eduskunnan kannanotot antavat aiheen aloittaa lainvalmistelu. Aloitteita tekevät myös erilaiset etu- ja kansalaisjärjestöt, asiantuntijayhteisöt sekä viranomaiset. Poliitikot ja virkamiehet harkitsevat mihin aloitteisiin reagoidaan. Aiheen lakialoitteelle voivat antaa myös onnettomuudet, yllättäviksi koetut tuomioistuinratkaisut ja skandaalimaiset yksittäistapaukset, mistä aselainsäädännön uudistamisessa onkin osaksi kyse. (Tala 2005, 95–96.)

Esivalmistelussa kootaan tietoa ja arvioidaan asiaa eri näkökulmista; toisin sanoen muodostetaan perusteltu kannanotto siihen, onko aiheellista muuttaa lainsäädäntöä. Tärkein sekä vaativin vaihe on ehdotuksen perusvalmistelu. Perusvalmistelu sisältää kaikki lainvalmistelun sisällölliset työvaiheet ja sen tarkoituksena on tuottaa valmis

ratkaisuehdotus asiaan. Laadittu säädösehdotus antaa perustan lausunto- ja kuulemismenettelylle, jossa eri tahot arvioivat ehdotuksen, ja päättäjille, kun he harkitsevat säädöstoimen tarpeellisuutta. (Tala 2005, 96.)

Seuraavana vuorossa on lausunto- ja kuulemisvaihe. Suurimmassa osassa lakihankkeita pyydetään eri tahoilta kirjallisia lausuntoja, mikä on hyvä asia, koska se tuottaa lainvalmistelutyön kannalta tärkeää palautetta ja kritiikkiä. Sen myötä saadaan lisätietoa ja eri tahojen asiantuntemukseen perustuvia näkökohtia, joita lain valmisteluun osallistuneilla ei välttämättä ole. Lainvalmistelijoiden on muistettava suhtautua annettuun informaatioon vakavasti sekä asiallisesti. (Tala 2005, 97.) Lausunto- ja kuulemisvaiheen jälkeen lainvalmistelusta vastaava taho päättää, jatketaanko ehdotuksen valmistelua, mihin muutoksiin on aihetta ja miten asia viedään eteenpäin. Tätä kutsutaan jatkovalmisteluksi. Tämän työvaiheen tuloksena syntyy vakiomuotoinen lakiehdotus, jonka on Suomessa määrä noudattaa jäsentelyltään ja tietosisällöltään annettuja lainvalmisteluohjeita. (Tala 2005, 98.)

6.2 Uuden ampuma-aselain valmistelu

Ampuma-aselain uudistamisen käsittelyvaiheet olivat seuraavat:

1. Asian vireille tulo
2. Lähetekeskustelu
3. Valiokuntakäsittely
4. Pöydällepano
5. Ensimmäinen käsittely
6. Ainoa ja toinen käsittely
7. Käsittely päättynyt

(HE 106/2009.)

Ampuma-aselain muutosesitys tuli vireille Täysistunnossa 8.9.2009 (Eduskunnan Täysistunnon pöytäkirja 8.9.2009). Lähetekeskustelu aloitettiin samana päivänä ja päätettiin että asia lähetetään hallintovaliokuntaan ja että maa- ja metsätalousvaliokunnan, perustuslakivaliokunnan ja puolustusvaliokunnan tulee antaa lausuntonsa hallintovaliokunnalle. (HE 106/2009). Valiokuntakäsittely valmistui 7.10.2010. Va-

liokunta ehdotti, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen muutettuna ja mietintö pantiin pöydälle 14.10.2010 pidettävään täysistuntoon, jolloin ensimmäinen käsittely alkoi. Ensimmäinen käsittely päättyi 20.10.2010 ja päätöksen mukaan eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten sisällön mietinnön mukaisena. Ainoa ja toinen käsittely aloitettiin 26.10.2010, ja se päättyi 27.10.2010. Päätöksen mukaan eduskunta hyväksyi lausumaehdotukset. Tasavallan Presidentti Tarja Halonen vahvisti lain 11.2.2011. (Laki ampuma-aselain muuttamisesta 124/2011.)

6.3 Lain uudistuksen aiheuttamien vaikutusten huomiointi

Hallituksen esitykseen laaditaan jaottelu, jossa useimmiten käsitellään taloudelliset vaikutukset, ympäristövaikutukset, vaikutukset viranomaisten toimintaan sekä sosiaaliset vaikutukset. Myös muita vaikutuksia tarkastellaan, riippuen esityksestä ja sen aiheesta. (Tala 2005, 149.) Ampuma-aselain kohdalla hallituksen esityksessä oli pohdittu vain vaikutuksia viranomaisten toimintaan sekä asealan elinkeinonharjoittajien toimintaan. (HE 106/2009.)

Hallituksen esityksessä 106/2009 arvioitiin, että revolvereilla, pienoisrevolvereilla, pistooleilla sekä pienoispistooleilla tapahtuvien ampumaharrastusten keskittämisellä seuroihin tulee seurojen sekä yhdistysten merkitys kasvamaan. Esityksessä arvioitiin myös, että ampumayhdistysten ja lupaviranomaisten yhteistyön muodot ja tavoitteet tulevat muuttumaan. (HE 106/2009.)

Lakia uudistettaessa arvioitiin että käsiaseilupien myöntämisen edellytysten tiukentaminen tulisi vaikuttamaan ampuma-aselupahakemusten määrään niin, että pistoolille, pienoispistoolille, revolverille sekä pienoisrevolverille haettavien lupien määrä vähenisi aiemmasta noin puoleen. Tällöin myös lupaviranomaisten hakemusten käsittelemiseen menevä työmäärä vähenisi. Kuitenkin käsiaselelle annettavan hallussapitoluvan 5 vuoden määräaika aiheuttaa lupaa uusittaessa hakemusmäärän kaksinkertaistumisen. Lupaviranomaisen työmäärän lisääntyminen näkyikin joka viides vuosi toimitettavan harrastustodistuksen käsittelyn verran. (HE 106/2009.)

Arvion mukaan henkilön soveltuvuuden arvioiminen ja viranomaisten välinen tiedonvaihdon lisääntyminen lisäisi lupaviranomaisten työmäärää. Aserekisterin uudistaminen käynnistyi vuonna 2009, ja tämän arvioitiin vähentävän aselupa-asioiden käsittelemiseen kuluvaan aikaan. Aserekisterin lopullinen uudistuminen ja uuden aselainsäädännön voimaantuleminen eivät kuitenkaan toteutuneet kokonaisuudessaan yhtä aikaa. (HE 106/2009.)

Ampuma-aselain uudistus on saanut paljon kritiikkiä sen hätäisyydestä, ja monelle järjestölle lausunnon antamiseen ei jäänyt paljon aikaa. Asiaan, joka vaikuttaa niin monen harrastajan ja elinkeinonharjoittajan elämään, pitäisi paneutua ajan kanssa eikä hätiköiden. Lakimuutoksella oli vaikutuksia myös asekauppiaisiin, mutta tässä työssä ne jätetään käsittelemättä, koska tutkimuksessa keskitytään metsästykseseen. Järjestöjä kuultiin lausuntokierroksella, mutta järjestöjen lausuntojen johdosta suuria muutoksia ei tapahtunut. Sisäasianministeri Anne Holmlund kommentoi järjestöjen kritiikkiä seuraavasti täysistunnossa 10.9.2009: ” Järjestöjen kuuleminen on suoritettu aivan normaalin käytännön mukaisesti. Toinen kysymys tietysti on se, että silloin, jos ne poikkeavat täysin hallituksen yksimielisestä pääministeri Matti Vanhasen johdolla tehdystä iltakoululinjauksesta, niitä voidaan ottaa huomioon erittäin rajallisesti”. (Eduskunnan Täysistunnon pöytäkirja 10.9.2009.)

7 KRITIIKKI AMPUMA-ASELAIN MUUTOKSEEN LIITTYEN

7.1 Suomen Metsästäjäliiton lausunto ja kuuleminen

Osa ampuma-aselain uudistukseen kohdistuneesta kritiikistä on esitetty itse lakimuutosten yhteydessä. Osa kritiikistä on kuitenkin sellaista, että sen esittäminen on luontevampaa erikseen.

Mm. lakimuutoksen aikaan sisäasianministerin tehtäviä hoitanut Anne Holmlund on todennut, että lain valmistelussa on kuultu eri osapuolia (Sisäasianministeriön www-sivut 2013). Mediassa on kuitenkin keskusteltu siitä, että eri tahoille annettiin varsin vähän aikaa lausuntojensa antamiseen. Hallituksen esityksestä pyydettiin lausuntoa 41 eri intressi- ja asiantuntijataholta, ja lausunto saatiin 34 taholta. Lisäksi 4 taho antoi lausunnon pyytämättä. Asiasta järjestettiin myös kuuleminen Otakantaa.fi-foorumilla, jossa vastauksia saatiin 745 kappaletta. Vastaajista 77 henkilöä katsoi, että esitys on perustuslain vastainen. Lääkärin ilmoitusoikeutta ja –velvollisuutta kannatti 26 henkilöä. Suuri osa vastaajista piti aiempaa lainsäädäntöä hyvänä; lähinnä lupaviranomaisten ammattitaitoa tulisi kehittää ja lupakäytäntöjä yhtenäistää. Suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että kouluampumisiin puuttumisen oikea keino on mielen-terveyspalveluiden tehostaminen, ei aselainsäädännön muuttaminen. Moni vastaaja näki asian niin, että lain tiukentaminen johtaa vain laittomien aseiden lisääntyvään määrään. Osa vastaajista piti ampuma-aseiden säilyttämistä ampumaradoilla hyvänä ideana, mutta suurin osa vastusti ideaa. Ampumaradat sijaitsevat usein syrjässä, eikä niissä ole aina tarvittavia säilytystiloja, eikä valvontaa. Vastaajat ehdottivat valvonnan tehostamista ensimmäistä lupaa myönnettäessä. (HE 106/2009.)

Osa Suomen Metsästäjäliiton lausunnon kritiikistä on esitetty työssä kunkin lakimuutoksen kohdalla. Lisäksi Suomen Metsästäjäliitto totesi lausunnossa ehdotuksen olevan liian kiireellä valmisteltu, minkä vuoksi lausunnossa todettiin ehdotuksen sisältävän kohtia, jotka olisivat vaatineet uutta valmistelua. Metsästäjäliiton mielestä lain tulee olla selkeä, sen on ehkäistävä väärinkäytöksiä, kuitenkin niin, ettei metsästysharrastus vaikeudu aiheettomasti. Perustuslainmukaisuutta olisi noudatettava myös aselainsäädäntöä uudistettaessa. Myös Metsästäjäliitto kritisoi sitä että perus-

tuslainmukaisuus ei toteutunut ehdotuksessa mm. yhdistymisvapauden sekä omistusoikeuden suojan osalta. (Hiidenmies 2010, 1.)

7.2 Muuta kritiikkiä

Monen kansanedustajan mielestä Jokelan ja Kauhajoen tapahtumien jälkeen ei olisi pitänyt puuttua niin vahvasti aselainsäädäntöön, koska tapahtumat kielivät moniulotteisesta ilmiöstä. Esimerkiksi kansanedustaja Lauri Kähkönen on sanonut, ettei ase-lupajärjestelmää voida syyttää nuorten pahasta olostä, ja että syrjäytymisen ja perheväkivallan estämiseksi tulee tehdä muita toimenpiteitä. Kansanedustaja Markus Mustajärvi arvosteli myös hallituksen esitystä siitä, että se on tehty paineen alla harrastajien kustannuksella. Eduskunnan täysistunnossa 10.9.2009 käytiin keskustelua esityksestä kiivaaseen tahtiin; osa kannatti esitystä, ja osa toi esille sen epäkohdat. (Eduskunnan Täysistunnon pöytäkirja 10.9.2009.)

Lakiesitystä arvosteltiin usealta eri taholta perustuslain vastaisuudesta. Perustuslain 2 luvun 13 §:ssä säädetään kokoontumis- ja yhdistymisvapaudesta. Lain mukaan jokaisella henkilöllä on yhdistymisvapaus, eli oikeus perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. (Perustuslaki 731/1999, 2 luku, 13 §.) Perustuslain vastaisuutta on perusteltu sillä, että hengen ja ruumiillisen suojan parantuminen oikeuttaisi loukkaamaan muita perusoikeuksia. Perustelu on ristiriidassa, koska ampuma-ase ei ole henkirikoksien yleisin tekoväline.

Luonnollisesti tapahtumat joissa aseita käytetään väärin, aiheuttavat keskustelua aiheesta, ja keskustelu päättyy usein ampuma-aselain kiristämiseen. Näin on käynyt mm. vuonna 2012 Hyvinkäällä tapahtuneen ammuskelun sekä vuoden 2011 Norjan joukkomurhan jälkeen. Sisäministeri Päivi Räsänen totesi Hyvinkään tapahtumien jälkeen, että tapahtuma otetaan huomioon ampuma-aselain uudistamisen toisessa vaiheessa (Hyvinkään tapahtuma huomioidaan...2012). Räsänen on myös kritisoinut nykyistä ampuma-aselakia epäselväksi sekä tulkinnanvaraiseksi (Aselain tiukentaminen nousee...2012).

8 ASETURVALLISUUS SUOMESSA

Aikana, jolloin koulusurmat tapahtuivat, yksityishenkilöiden hallussa oli suhteellisen runsaasti ampuma-aseita. Vuonna 2008 yksityishenkilöillä oli hallussaan yli 1,6 miljoonaa ampuma-asetta. Luvanhaltijoita oli 650 000, ja yli puolet luvista oli myönnetty metsästysaseisiin, kuten haulikoihin, mutta myös käsiaseita oli paljon. Yksityishenkilöt käyttävät käsiaseita enimmäkseen tarkkuusammuntaan sekä loukko- ja luolametsästyksen. (HE 106/2009.) Koulusurmien yhteydessä esimerkiksi poliisiylijohdaja Mikko Paatero sekä Suomen Ampumaurheiluliitto olivat sitä mieltä, että puoli-automattipistoolit voitaisiin kieltää lailla. (Kilpa-ammunnan harrastajat kieltäisivät...2008.)

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen Henkirikoskatsaus 13- raportin mukaan yleisin tekoväline henkirikoksissa on teräase, joista yleisin on keittiöveitsi. Keittiöveistä käytettiin 27 % tapauksissa. Miesten tekemistä henkirikoksista tehtiin joka neljäs ilman asetta; kuristamalla tai pahoinpitelemällä uhri. Miehet käyttivät henkirikoksissa ampuma-asetta useammin kuin naiset. Naisille tyypillisiä tekovälineitä olivat myrkyt ja pehmeät tukahduttamisvälineet. Ampuma-aseella tehtiin 17 % jakson henkirikoksista. 45 % näistä aseista oli luvallisia (joista 29 % käsituliaseita ja 52 % metsästysaseita). Ampuma-aseilla tehdyissä henkirikoksissa laukausten määrä vaihteli yhdestä seitsemääntoista, mutta uhreista yli 60 % surmattiin yhdellä laukauksella. Vertailukohtana teräaseella tehdyissä henkirikoksissa haavojen määrä oli 1-150. Jopa 9 prosentissa tapauksista haavojen määrä ylitti 30. (Lehti 2013, 11.) Henkirikosten tekovälineet käyvät ilmi taulukosta 2.

Taulukko 2. Tekoväline henkirikoksissa 2003–2011 (Lehti 2013, 11)

	Kaikki rikokset (%)
	(N=1091)
Teräase	41
Väkivalta ilman esinettä	23
Ampuma-ase	17
Käsituliase	9
Haulikko	5
Tylppä ase	9
Nuora ym.	2
Myrkkyy	2
Tuli	2
Tyynty jne.	1
Muu	2
Ei tietoa	1
Yht.	100

Sisäasiainministeriön Aseturvallisuuden kehitysnäkymät Suomessa- julkaisun mukaan tyypillinen henkirikoksen tekijä tai – uhri on noin 40-vuotias, yksin asuva ja työtä vailla oleva alkoholisti. Rikokseen johtaa useimmiten hetken mielijohde, seurausmielisiä mieltymättä ja alkoholin vaikutuksen alaisena. Tekoväline on ensimmäinen kätehen sattuva väline. Julkaisussa todetaan, että asekontrollin keinoin voidaan vaikuttaa hyvin vähän henkirikollisuuden tasoon. (Sisäasiainministeriö 2011, 16–18.)

Henkirikosten määrä on laskenut ja on alhaisempi kuin vuosikymmeniin. Erikoistutkija Martti Lehden mukaan lasku selittyy ns. ryyppyporukoissa tehtyjen henkirikosten määrän vähenemisen. (Henkirikosten määrä alhaisin vuosikymmeniin 2013.) Lähestyin Oikeuspoliittisen Tutkimuslaitoksen erikoistutkija Martti Lehteä sähköpostitse ja kysyin ovatko ampuma-aselain vuoden 2011 muutokset vähentäneet henkirikoksia, jotka tehdään ampuma-aseilla. Oikeustieteellisen Tutkimuslaitoksen aineistojen pohjalta kysymykseen on vaikeaa vastata. Lehden mukaan luvallisella käsituliaseella tehtyjen henkirikosten määrä oli tekijäpohjaisesti laskien vuonna 2010 1, vuonna 2011 2 ja vuonna 2012 2. Luvallisella metsästysaseella tehtyjen rikosten määrä oli vastaavasti vuonna 2010 1, vuonna 2011 4 ja vuonna 2012 3. Jokelan ja Kauhajoen kaltaisia valitettavia tapauksia oli vuonna 2012 kaksi, Hyvinkäällä ja Orivedellä, joissa molemmissa käytettiin metsästysaseita. Oriveden ampujalla oli luvat aseisiin, Hyvinkään ampujalla ei. Lehden mukaan ns. perushenkirikollisuuteen lain

muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta, mutta niiden avulla voidaan ehkä estää Jokelan ja Kauhajoen kaltaisia tapauksia. (Lehti sähköposti 22.8.2013.)

Aseturvallisuuden kehitysnäkymät Suomessa- julkaisu antaa myös ajattelemisen aiheita siitä, voitaisiinko aseturvallisuutta lisätä lupahallinnon henkilöstön koulutusta ja ammattitaitoa lisäämällä. Säännönmukaista työhön ohjaavaa peruskoulutusta ei järjestetä ja henkilöstö saa kurssimuotoista jatkokoulutustyyppistä koulutusta. Aseturvallisuuden kannalta olisi tärkeää, että lupahenkilöstöllä on asiantuntemusta käsiteltävästä asiasta. (Sisäasiainministeriö 2011, 19.)

Suurin osa aseiden omistajista tietää, mikä vastuu heillä on aseiden omistajana ja tämä koskee myös metsästäjiä. Aseturvallisuuden vaarantavat useimmiten ne henkilöt, jotka hankkivat laittomia aseita. Valitettavasti laittoman aseiden hankkiminen ei ole vaikeaa. Aseiden kiristäminen entisestään lisäisi todennäköisesti paljon laittomien aseiden määrää. Epävirallisten arvioiden mukaan maassa on kymmeniä tuhansia laittomia aseita. (Sisäasiainministeriö 2011, 29–30.) Julkaisussa todetaan myös, että mielenterveysongelmien ja päihderiippuvuuksien hoito-ohjelmia tulisi kehittää ja lisätä (Sisäasiainministeriö 2011, 32).

9 METSÄSTYKSEN KUSTANNUKSET JA NIIDEN MUUTOS

Aseen hankkimis- ja hallussapitolupien hinta on noussut viime vuosina; vuonna 2009 lupa maksoi 32 euroa, vuonna 2010 lupa nousi 68 euroon ja vuonna 2011 72 euroon. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2011.) Hinta on siis yli kaksinkertaistunut. Hinnannousua on selitetty poliisin uudella luparekisterihankkeella. Lain uudistaminen on aiheuttanut kustannuksia myös todistuksen muodossa, joka pitää antaa aktiivisesta loukku- ja luolapyynnistä sekä harrastuksen jatkumisesta (Suomen Riistakeskuksen www-sivut 2013). Todistus maksaa 25 euroa (Maa- ja metsätalousministeriön asetus Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten julkisten hallintotehtävien maksuista 833/2012, 3 §).

Myös metsästäjäututkinnosta suoritettava maksu on ollut noususuhdanteessa viime vuosina. Vuonna 2009 metsästäjäututkinnosta perittiin 13 euroa, vuonna 2010 maksu pysyi samana, ja vuonna 2011 tutkintomaksu nousi 20 euroon. Tutkintomaksu on tänä vuonna 20 euroa, mutta mitä todennäköisimmin maksu tulee nousemaan lähivuosina. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013.) Kaikki tutkintoa suorittavat eivät läpäise tutkintoa ensimmäisellä yrityksellä, jolloin tutkintomaksun joutuu suorittamaan uudelleen, jolloin esimerkiksi kolmen yrityksen hinnaksi muodostuu 60 euroa.

Vuosina 2009–2010 riistanhoitomaksu oli 28 euroa ja vuonna 2011 se nousi 30 euroon. Tällä metsästyskaudella maksu on 33 euroa. Nousua on ollut vuodesta 2009 5 euroa. (Suomen Metsästäjäliiton www-sivut 2013.) Ampumakokeen hinta oli 2009–2010 7 euroa. Nykyään ampumakokeen hinta on noussut 20 euroon (Suomen Riistakeskuksen www-sivut 2013.) Kustannuksia aiheuttavat myös pyyntiluvat, joiden maksut ovat nekin nousseet. Esimerkiksi hirvimetsästyksessä lupamaksut voivat olla suhteellisen suuret henkeä kohden, riippuen saaliin määrästä ja hirviporukan jäsenmäärästä.

Edellä mainittujen maksujen lisäksi liittyessä metsästysseuraan on suoritettava liittymismaksu sekä vuosittainen jäsenmaksu. Liittyessäni itse metsästysseuraan maksoin 50 euron liittymismaksun ja vuosittaisen jäsenmaksun 20 euroa. Molemmat maksut ovat kyseisessä seurassa hyvin alhaiset. Edellä mainittujen maksujen lisäksi

kustannuksia tulee aseista, vaatetuksesta, mahdollisesta metsästyskoirasta, koiratutkasta ja autosta jne.

Metsästyksen aloittaminen ei ole etenkin nuorelle halpaa. Harrastus kallistuu entistään, mikäli nuori ei ole ennestään metsästävästä perheestä. Harvalla yläasteikäisellä nuorella on satoja euroja säästöissä. Ennestään metsästävässä perheessä nuorella on mahdollisuus saada rinnakkaislupa haulikkoon, mikä maksaa 24 euroa. (Poliisin [www-sivut 2013.](#)) Edellä mainituista hinnan korotuksista vain ensimmäiset johtuvat lakimuutoksesta, mutta halusin tuoda esille sen, ettei metsästyks ole halpa harrastus. Lisäksi haastattelukysymyksissä käsitellään asiaa.

10 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TULOKSET

10.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksessa haastatellut henkilöt olivat luonnollisesti metsästysharrastajia. Haastateltavia alettiin etsiä syyskuun 2013 alussa kahdelta eri metsästysaiheiselta foorumilta (Suomen harmaahirvikoirajärjestö SHHJ ja Suomen ajokoirajärjestö SAJ). Osa haastateltavista löytyi omasta harrastuspiiristä. Metsästäjän näkökulmasta haastateltuja henkilöitä oli yhteensä 15. Tavoitteena oli löytää kattava joukko erilaisia haastateltavia; miehiä, naisia sekä nuoria, ja tässä onnistuttiin. Vastaajista kolme oli naisia ja loput olivat miehiä. Nuoria vastaajia oli kaksi.

Haastattelussa käytettiin avoimia kysymyksiä, koska tämä mahdollistaa perusteluiden saamisen vastaukselle. Haastattelut suoritettiin sähköpostin välityksellä. Haastateltaville annettiin aikaa kysymyksiin vastaamiseen pari viikkoa. Yhtenä riskinä tällä tavalla tehtävälle tutkimukselle on se, etteivät haastateltavat henkilöt vastaa kuin muutamalla sanalla, jolloin tutkimuksen kannalta saatava tieto jää vähäiseksi. Haastateltavista kaikki olivat kuitenkin sanavalmiita, ja vastaukset olivat enimmäkseen pitkiä sekä suurimmilta osin perusteltuja. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tieto kerätään, tietävät mahdollisimman paljon asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Käytännön tieto tutkimukseen liittyen tuleekin juuri metsästäjiltä sekä poliisin lupaviranomaisilta.

Haastateltavia metsästäjiä oli yhteensä 15 kappaletta. Haastateltavien raja asettui viiteentoista, koska tässä vaiheessa kylläntyminen tuli vastaan, eikä tutkimuksen kannalta saatu uutta tietoa. Haastateltaville esitettiin yhteensä seitsemän kysymystä, ja kahdeksannessa kysymyksessä haastateltaville annettiin vapaa sana. Poliisilaitosten haastattelua kysyttiin yhteensä viideltä eri poliisilaitokselta ja vastaukset saatiin kolmelta; Helsingin, Pohjois-Karjalan sekä poliisilaitokselta, joka halusi pysyä nimettömänä. Kansanedustajan näkökulmaa kysyttiin 20 kansanedustajalta, joista suuri osa ei vastannut sähköpostiviestiin. Osa vetosi ymmärrettävästi kiireeseen, ja vastukset lainsäätäjän näkökulmasta saatiin neljältä kansanedustajalta. (Liite 1)

Kun metsästäjiltä saatava aineisto oli saatu kokoon, suoritin aineiston pelkistämisen. Sähköpostihaastattelun kautta kaikki tieto saatiin talteen ilman nauhuria, jolloin myöskään varsinaista erillistä litterointia ei tarvinnut tehdä. Sähköpostitse saadut haastattelut koottiin yhtenäiseksi yhteen dokumenttiin. Metsästäjiltä saatua haastattelumateriaalia kertyi 19 sivua. Tämän jälkeen teemoittelin aineiston eli ryhmittelin aineiston teemojen mukaan. Teemoittelun jälkeen kävin jokaisen teeman läpi. Teemoittelun myötä tutkittavasta temasta muodostetaan sitä kuvaavia näkemyksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Teemoittelua helpottivat selkeät haastattelukysymykset, jotka oli muodostettu aiheittain. Teemoittelun jälkeen suoritin materiaalin tyypittelyn ja keräsin tutkimustiedon opinnäytetyöraporttiin.

10.2 Yleiset vaikutukset metsästysharrastukseen

Metsästäjille esitettiin johdattelukysymyksenä kysymys ”Miten koet ampumasekelainsäädännön vaikuttavan yleisesti metsästysharrastukseen?”. Vastauksissa toistui muun muassa harrastuksen aloittamisen vaikeutuminen, aseluvan hankkimisen vaikeutuminen sekä kustannusten nouseminen, jonka koettiin voivan pahimmillaan johtavan harrastuksen ohjautumisen muihin harrastuksiin kuin metsästykseseen.

Tutkimukseen osallistuneiden mukaan ampumaseiden lupiin liittyvät muutokset nostavat kustannuksia etenkin niillä alueilla, joilla poliisilaitos on kaukana. Näin on etenkin Lapissa, mutta myös muualla Suomessa matka poliisilaitokselle voi olla pitkä, koska poliisiasemia on lakkautettu. Hankintalupien osalta vastaajat olivat sitä mieltä, että aseiden hankkiminen on vaikeinta nuorten kohdalla. Usean vastaajan mielestä henkilö, jolla on aiempia lupia metsästysaseisiin, eikä hänellä ole rikostaustaa, saa aseluvan edelleen. Itse luvanhanhinta-prosessi voi kuitenkin olla pitkä.

Osa vastaajista toi esille myös sen, että metsästys voi muuttaa lakimuutosten myötä muotoaan muun muassa pyydettävien riistalajien osalta; jollei henkilö ole ennen lakimuutosta omistanut aseita useamman eri riistan metsästykseseen, voi lupamaksujen ja erilaisten todistusten myötä nousseet aseiden hankintakustannukset jopa estää toisen aseiden hankinnan. Esille tuotiin myös pienpetopyynnin mahdollinen vähentyminen, koska moni nuori on innokas aloittamaan harrastusta juuri pienpetopyynnistä, mutta

alle 20- vuotias ei voi saada lupaa pienoispistooliin. Pienpetopyynti on tärkeä metsästyksen muoto, koska etenkin vieraslajien pyynti on luonnonhoitotyötä. Pienpetopyynnin vähentymiseen ei kuitenkaan voida ottaa tilastollista kantaa tässä tutkimuksessa.

Johdattelukysymyksessä pohdittiin myös lupakäytäntöä. Esille nostettiin etenkin poliisin virkamiesten tulkintaerot laista. Vastaajien kokemusten mukaan tulkinnessa on eroja yhtenäistämisohjeista huolimatta. Vastaajista kolme ei nähnyt ampuma-aselain muutosten vaikuttavan suuresti metsästysharrastukseen.

10.3 Harrastuksen aloittaminen

Toisena haastattelukysymyksenä kysyttiin “Miten koet ampuma-aselainsäädännön uudistusten vaikuttavan harrastuksen aloittamiseen; etenkin nuorten kohdalla?”. Vastaajat näkivät ampuma-aselain uudistuksen vaikuttaneen harrastuksen aloittamiseen ja vaikeuttaneen etenkin nuorten harrastuksen aloittamista. Vaikutukset kohdistuvat etenkin 15–17 vuotiaisiin nuoriin. Aloittamisen vaikeus korostuu etenkin sellaisen nuoren kohdalla, jonka vanhemmat eivät metsästä.

Haastateltavien mukaan hankintalupaprosessi on nykyään aikaa vaativa. Haastatelluissa tuli ilmi että hankintaluvan saaminen voi viedä aikaa useita kuukausia. Vastaajien mukaan myöskään metsästysseuraan pääseminen ei ole aina itsestään selvää, mikä voi vaikeuttaa harrastuksen aloittamista. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista ymmärsi ensimmäistä aselupaa hakevan henkilön soveltuvuuden tutkimisen, mutta pitkään harrastaneen ja ongelmitta eläneen harrastajan kohdalla perusteellinen tutkiminen nähtiin tarpeettomana sekä resursseja haaskaavana.

Tutkimuksessa selvisi että lupaprosessi on nostanut harrastuksen kustannuksia. Puhuttaessa nuoresta, jolla ei ole metsästäviä vanhempia, nousevat kustannukset suuriksi, koska hankintaluvan ja todistusten lisäksi kustannuksia kertyy ostettavasta aseesta sekä asekaapista. Tämä seikka voi jopa estää monen nuoren harrastuksen aloittamisen. Tästä voi aiheutua negatiivinen vaikutus metsästäjien harrastajamäärään. Osa vastaajista arveli harrastuksen aloittamisen vaikeutumisen johtavan metsästysseuro-

jen ns. ukkoutumiseen, eli siihen, että metsästysseurojen keski-ikä nousee entisestään, koska harrastusta aloittavien nuorten osuus laskee. Monen metsästysseuran keski-ikä on jo nyt korkea.

Kahden vastaajan mukaan se, ettei hankintalupaa saada helposti, voi lisätä vastuullisuutta. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei ampuma-aselain uudistus vaikeuttanut harrastuksen aloittamiseen suuresti. Vastaajien kokemusten mukaan ampuma-aselain uudistus ei kuitenkaan vaikeuttanut niin paljon aikuisten, kuin nuorten harrastuksen aloittamista.

10.4 Harrastuksen kustannukset

Kolmantena kysymyksenä haastateltavilta kysyttiin “Miten koet ampuma-aselainsäädännön uudistusten vaikuttavan harrastuksen kustannuksiin?”. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta vastaajat näkivät kustannusten nousseen ampuma-aselain uudistusten myötä. Lupien hinnat ovat nousseet. Kustannuksia lisää myös se, että poliisilaitoksella joudutaan käydään useamman kerran lupaprosessin aikana. Useamman käynnin kustannukset korostuvat etenkin niillä paikkakunnilla, joilla ei ole omaa poliisiasemaa. Lupaprosessin muutosten myötä kustannuksia aiheutuu myös erilaisista todistuksista. Yksi vastaajista arveli, että lupakustannukset eivät tule ainakaan laskemaan, koska lupaprosessi työllistää poliisia paljon.

Tutkimukseen osallistuneiden metsästäjien mukaan ampuma-aseluvan muuttumisella byrokraattisemmaksi ja kalliimmaksi, on ollut vaikutuksia myös harrastajien haluun ostaa uusia aseita. Tämä puolestaan voi vaikuttaa mahdollisesti aseelinkeinoharjoittajien toimintaan; aseliikkeissä ei pystytä aina pitämään isoja varastoja. Tämä voi johtaa aseiden hintojen nousuun ja siihen, että aseita joudutaan hankkimaan tilaustavarana. Vastauksissa tuotiin kuitenkin esiin myös se seikka, että käytettyjen aseiden hinnat olisivat osittain laskeneet ampuma-aselain vuoden 2011 uudistamisen jälkeen. Tätä seikkaa ei kuitenkaan tutkittu tässä opinnäytetyössä, joten ampuma-aselain vaikutuksesta aseiden hintoihin ei voida ottaa yleistävää kantaa. Yksi metsästäjä pohti, että tarpeettomista pistooleista ja revolvereista on vaikeaa päästä eroon, koska ostohalu niihin on hävinnyt. Vastauksissa tuli esille myös epäkelvollis-

ten aseiden uusiin ja turvallisempiin aseisiin vaihtamisen mahdollinen vaikeutuminen. On mahdollista, että vanhan ja turvattoman aseiden omistava metsästäjä haluaisi vaihtaa aseensa turvalliseen versioon, mutta lupaprosessin kalleuden ja byrokraattisuuden takia uutta asetta ei välttämättä ryhdytä hankkimaan. Tällaisella vanhalla aseella metsästäminen voi olla suurikin turvallisuusriski.

Aseiden säilytyskäytännön muuttaminen aiheuttaa kustannuksia asekaapin hankinnan muodossa. Tosin suurella osalla metsästäjistä on jo kunnollinen asekaappi. Aloittavalla harrastajalla, etenkin nuorella, asekaappi on kuitenkin taloudellisesti suuri hankinta. Haastatteluissa havaittiin myös pelko ampumaratojen hinnankorotuspaineista mm. rataavastavaa- vaatimuksen vuoksi.

Yhden haastateltavan mukaan kustannukset eivät ole nousseet. Hän totesi metsästyksen kustannusten olevan minimaaliset joihinkin muihin harrastuksiin verrattuna. Vastaavasti toinen metsästäjä totesi että mikäli metsästäjä haluaa aseita hankkia, on hän myös valmis maksamaan lupakustannukset. Hän kuitenkin arveli tilanteen turhauttavan, mikäli hinnat jatkavat nousua.

10.5 Aseturvallisuus

Neljäs haastattelukysymys oli “Onko ampuma-aselainsäädännön uudistaminen oikea keino lisätä aseturvallisuutta ja estää koulu/- perhesurmia? Jos ei, mikä olisi parempi keino?”. Yksikään vastaaja ei nähnyt ampuma-aselainsäädännön tiukentamista ainoana oikeana keinona lisätä aseturvallisuutta; suurin osa piti lakimuutosta vääränä keinona. Koska haastatellut metsästäjät eivät nähneet ampuma-aselakia ainoana oikeana aseturvallisuutta lisäävänä asiana, käsitellään tässä työssä myös harrastajien kehitysehdotuksia aseturvallisuuden parantamisessa.

Useimman vastaajan mukaan ase oli vain väline, ei syy. Useammassa vastauksessa toistui ajatus siitä, että mikäli ihminen haluaa vahingoittaa toista ihmistä, hän voi etsiä toisen välineen vahingoittamiseen; leipäveitsen, kirveen, auton tai muun vastaavan.

”Ase on väline, ei syyllinen. Ase ei tee paha jos kukaan ei paina liipaisinta.”

Suurena riskinä ampuma-aseturvallisuudessa vastaajat näkivät laittomat aseet, joiden hankkiminen on pimeiltä markkinoilta valitettavan helppoa. Haastateltavat pohtivat kuitenkin asiaa myös sitä, että estääkö ampuma-aselaki rikollista, vai hankkiiko tämä aseensa tavalla tai toisella.

Yhtenä merkittävänä aseturvallisuuden vaarantavana tekijänä nähtiin työttömyys ja syrjäytyminen. Vastaajat pohtivat, ettei yhtä ainoaa keinoa esimerkiksi koulusurmien estämiseen ole, vaan ongelmat koostuvat useasta eri yhteiskunnan osa-alueesta. Muutama vastaaja pohti valistamisen tärkeyttä aseturvallisuuden lisäämisessä. Aseista, niiden käyttötarkoituksesta ja vaarallisuudesta tulisi valistaa kouluissa, jotta lapset ymmärtäisivät, mikä ase on. Tutkimukseen osallistuneiden mukaan nuorten tulisi tuntea aseiden väärinkäytön seuraukset sekä olla tietoinen, kuinka tarkka ja huolellinen asetta käsitellessä tulee olla.

Tärkeimpänä keinona vastaajat pitivät mielenterveystyöhön ja syrjäytymisen estämiseen panostamista sekä nuorisotyöhön paneutumista. Koulusurmien jälkeen luvattiin parannuksia mielenterveyspalveluihin. Vastaajat pohtivat, saako mielenterveyspalveluita riittävän ajoissa, vaikka apua tarvitseva hakisikin apua. Lisäksi laitospaikkojen riittävyyttä mielenterveyspotilaille pohdittiin. Vastauksissa korostui myös se että kynnyksen avun hakemiseen tulisi olla matalampi. Mielenterveyspalveluiden ja laitospaikkojen määrään ei kuitenkaan voida ottaa yleistävää ja tilastollista kantaa.

”Ihmisiä ei saisi jättää ilman tukea, silloin kun tukea todella tarvitaan.”

Tutkimustuloksen mukaan ampuma-aselain uudistuksella hoidettiin vain seurausta, ei syytä, joka sen takana piilee, eli esimerkiksi mielenterveysongelmia. Usean vastaajan mielestä lain uudistus oli vain keino lakaista itse ongelma maton alle piiloon. Eräs metsästäjä pohti, olisiko helpompaa poistaa ihmiseltä halu vahingoittaa, kuin vahingoittamiseen soveltuvat välineet. Tutkimuksessa kritisoitiin ampuma-aselain tiukentamisen olleen poliitikkojen hätäkeino reagoida tilanteeseen ja rauhoitella kansalaisia. Sitä, että yksi harrastajajoukko eli aseharrastajat kärsivät lain tiukentamisen vaikutukset, ei koettu oikeaksi.

Vastauksissa pohdittiin myös potentiaalista koulusurmaajaa, ja esille tuotiin seikka, että koulusurmaa suunnitteleva ei välttämättä ole vielä niin sairas, ettei esimerkiksi pystyisi ”skarppaamaan” itseään soveltuvuustestissä ja näin saamaan luvan aseeseen. Nuorisotyön sekä hyvän sosiaalipolitiikan merkitystä korostettiin. Yksi vastaaja toi esille ongelmana myös väkivaltaisten pelien pelaamisen ja väkivaltaisen viihteen katselun, ja korosti, että ikärajoja tulisi noudattaa.

10.6 Aseiden säilytys

Viidentenä kysymyksenä tutkimukseen osallistuneilta kysyttiin “Koetko nykyisen aseiden säilytyskäytännön olevan hyvä, vai pitäisikö sitä kehittää? Jos säilytyskäytäntöä pitäisi kehittää, niin miten?”. Suurin osa vastaajista koki nykyisen säilytyskäytännön hyväksi. Kaksi vastaajaa toivoi säilytyskäytäntöä kehitettävän. Kehittämisen kannalla olleet vastaajat kokivat, että kaikki aseet tulee säilyttää asekaapissa, eikä perinteisesti hirvensarvissa roikkumassa, mikä oli vielä muutama kymmenen vuotta sitten yleistä. Lukittuun asekaappiin tulisi olla pääsy vain aseiden omistajalla. Toinen kehittämisen kannalla olleista haastateltavista tehostaisi lisäksi aseiden säilyttämisen valvontaa. Toinen vastaajista korosti, että meneillään olevassa uudistushankkeessa aseiden säilytyskäytännön suunta on hyvä.

Nykyisen aseiden säilytyskäytännön turvallisuutta perusteltiin sillä, että se on riittävä, mikäli säilytys tehdään oikein. Pelkän lain tiukentamisen ei koettu riittävän, koska säilytystä pitäisi myös valvoa. Tämä nostaisi mahdollisesti kustannuksia. Yksi metsästäjä näki nykykäytännön hyvänä, mutta jos jotain pitäisi tarkentaa, niin asekaappi pitäisi tulla pakolliseksi kaikille aseille ja asetarvikkeille. Nykykäytännön riittävyyttä perusteltiin haastatteluissa myös sillä, että metsästystä ja ammuntaa harrastavat ihmiset ovat tavallisia ihmisiä, jotka ovat pääosin huolellisia ja vastuullisia. Usea vastaaja piti lattiaan tai seinään kiinni pultattua tehdasrakenteista asekaappia hyvänä. Lattiaan tai seinään kiinni pulttaaminen tekisi kaapista murtovarmemman. Turvakaappia kuitenkin myös kritisoiitiin haastatteluissa, koska aseiden lukittuna tai lukitussa paikassa säilyttäminen koettiin riittävänä. Tällaisen lukitun säilytyskaapin avainta ei tulisi säilyttää valmiina lukossa tai oven pielessä naulassa, vaan avaimen

tulisi olla vain aseiden haltijalla. Näin avaimet eivät joutuisi asiattoman haltuun. Automaattisarjatuliaseiden säilytystä turvakaapissa kannatettiin.

Tutkimukseen osallistuneet pohtivat myös aseiden säilyttämistä metsästysmatkalla. Tällöin asetta tulisi voida säilyttää lukitussa autossa tai metsästyskämpässä, jossa aseiden haltijakin on. Mielipidettä perusteltiin sillä, että metsästyskämpälle, jossa voidaan olla vain yksi päivä vuodesta, on kohtuutonta vaatia erillistä asekaappia. Yhteisiä aseiden säilytystiloja ei kannatettu. Yleisimmin kantaa perusteltiin sillä, että yhteiset säilytystilat houkuttelisivat rikollisia.

”Sehän on kuin soittaisi rosvoille, että täällä olisi kolmekymmentä kallista metsästysasetta varusteineen.”

Yhtenä keinona aseiden säilytyskäytännön parantamiseen nähtiin valistus, jolla ihmiset saataisiin säilyttämään aseensa oikein. Tällä voitaisiin estää myös aseiden joutuminen lasten käsiin.

10.7 Vuoden 2011 ampuma-aselain uudistuksen tarpeellisuus

Kuudentena kysymyksenä kysyttiin “Koetko vuonna 2011 voimaan tulleen ampuma-aselain muutoksen olleen tarpeellinen vai oliko se ns. pakon sanelema (mm. koulu- ja perhesurmien takia)?”. Vastaajat kokivat kahta vastaajaa lukuun ottamatta uudistuksen olleen pakon sanelema. Uudistusta tarpeellisena pitäneet kaksi haastateltavaa perustelivat vastauksensa tarpeella uudistaa lakia käsiaseiden kohdalta. Muut vastaajista kokivat, että aselakia uudistettiin suurimmilta osin juuri koulusurmien vuoksi. Yksi vastaajista sanoi uudistuksen olleen sekä pakon sanelema, että tarpeellinen. Tarve uudistukselle vastaajan mielestä ei kuitenkaan ollut koulusurmat.

Uusi ampuma-aselaki nähdään hyvää tarkoittavana, mutta vastaajien mukaan seurauksen sijaan olisi tullut kiinnittää huomiota syihin. Vastaajien mielestä mielenterveyspalveluihin ja syrjäytymiseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja lisätä resursseja, koska monessa tapauksessa edellä mainitut syyt voivat olla osasyitä ampumavälikohtauksiin. Vastaajat kokivat lain uudistuksen osittain myös poliitikkojen ”käsien-

pesuna” ja kansalaisten tyynnyttelynä. Osa vastaajista totesi kuitenkin poliitikkojen olleen pakkoraossa.

”Haluttiin saada kansalle tunne, että saadaan jotain aikaan”

Ampuma-aselain uudistuksessa nähtiin kuitenkin hyviäkin asioita. Suurin osa vastaajista korosti vastauksissaan aseturvallisuuden merkitystä ja muutama vastaajista näki uudistuksen parantaneen aseturvallisuutta. Pääosin vastaajat näkivät kuitenkin lakiuudistuksen olleen liian ankara sellaiselle tavalliselle harrastajalle, jolla ovat elämässä asiat kunnossa.

10.8 Lääkärin ja muun terveydenhuollon hoitohenkilökunnan ilmoitusvelvollisuus ja – oikeus

Seitsemäs kysymys oli “Mitä mieltä olet lääkärin ja muun terveydenhuollon hoitohenkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta ja – oikeudesta? Oliko muutos hyödyllinen?”. Haastateltavat näkivät ilmoitusvelvollisuuden ja – oikeuden pääosin hyvänä asiana, mikäli sen avulla voidaan kitkeä pois aseita henkilöiltä, jotka ovat oikeasti vaaraksi itselleen tai muille. Ilmoitusvelvollisuutta ja – oikeutta pidettiin hyvänä myös vanhenevien henkilöiden kohdalla, joilla näkökyky ja yleiskunto voivat olla huonontuneet ja joilla voi olla mahdollisia muistisairauksia. Vastauksissa tuotiin esille myös se seikka, että ilmoitusvelvollisuuden toteutuessa oikeissa tapauksissa parannetaan aseturvallisuutta oikealla tavalla. Vaikka muutosta pidettiin pääosin hyvänä, keräsi se myös kritiikkiä osakseen.

Kolme vastaajaa piti muutosta huonona. Ilmoitusvelvollisuutta/ -oikeutta kritisoitiin mm. sen vuoksi että pystyykö lääkäri muodostamaan hyvää kokonaiskuvaa henkilöstä yhden lääkärisäkäynnin aikana. Vastauksissa pohdittiin myös sitä, että kaikki metsästävät henkilöt, joilla olisi tarve puhua mieltä painavista asioista jonkun kanssa (esimerkiksi kuolemantapauksesta, avioerosta, työpaikan menettämisestä), eivät välttämättä uskalla hakea apua, koska pelkäävät, että heiltä viedään pois aseluvat. Monelle metsästys voi olla ns. henkireikä vaikeassa tilanteessa; ainut, mikä antaa voimia selvitä vaikeasta tilanteesta. Ilmoitusvelvollisuutta kritisoitiin myös siitä, onko terve-

yskeskuksen yleislääkärillä tarvittava tietämys ja osaaminen mielenterveysasioissa. Haastatteluissa pohdittiin myös sitä, että nykyisin lääkäreiden vaihtuvuus on valitettavan suuri, jolloin lääkärit eivät tunne potilaitaan. Pitkän potilassuhteen aikana lääkäri luonnollisesti havaitsee hälyttävät muutokset potilaassaan huomattavasti aiemmin, jolloin mahdolliset vahingot voidaan vielä estää.

Kritiikkiä keräsi myös se, että terveydenhuollon sektori on ollut jo ennestään liian työllistetty. Muutama vastaaja pohti haastattelussa lisäksi sitä, minkälaiseen tilanteeseen ilmoitusvelvollisuus asettaa lääkärin. Tässä yhteydessä he viittasivat mediassakin käytyyn keskusteluun, jossa lääkärit ovat kritisoineet muutosta. Valmisteilla olevaa lakimuutosta lääkärien ilmoitusvelvollisuudesta pidettiin hyvänä, koska se antaa tarkemmat rajat myös lääkäreille.

10.9 Muita haastatteluissa esiin tulleita asioita

Kahdeksannessa kysymyksessä haastateltaville annettiin mahdollisuus kertoa vapaasti muista mahdollisista ampuma-aselakiin liittyvistä vaikutuksista. Kysymys keräsi koko haastattelun laajimmat vastaukset. Vapaassa keskustelussa nousi useita teemoja jo kysymyksissä käsiteltyjen lisäksi. Vastauksista huokui harrastajien näkemys vahvasti läpi; aseiden suhteen tulee olla kontrolli, mutta harrastusta ei tule tarpeettomasti rajoittaa erilaisin rajoituksin. Vastaajat kokivat että tällöin aseiden lisäksi rajoittaa tulisi leipäveitsien, saksien, autojen, pesäpallomailojen ja muiden vastaavien hallussapitoa, mikä luonnollisesti on mahdoton idea. Usea harrastaja korosti että ampuma-ase kontrollin pitää olla tarkkaa rikollisten kohdalla, mutta tavallista harrastajaa ei tulisi rajoittaa liikaa. Harrastuksen tärkeyttä perusteltiin myös metsästyksen pitkällä historialla, minkä vuoksi harrastamisen mahdollisuus pitäisi turvata myös tulevaisuudessa, ilman että siitä tehdään liian vaikeaa.

Moni toi vapaan sanan yhteydessä esiin ajatuksiaan ampuma-aselain valmistelutyöstä ja lain säätämisestä. Vastaajien mukaan harrastajien asiantuntemusta tulisi käyttää laajemmin apua lakia uudistettaessa ja kaikki metsästäjien etujärjestöt tulisi ottaa mukaan suunnitteluun. Metsästys- ja ampumaurheilujärjestöjen kuuleminen ei saisi vastaajien mielestä myöskään olla ns. muotoseikka. Lain valmistelu tulisi tehdä yh-

teistyössä etujärjestöjen kanssa, jolloin lakiteksti pysyisi käytännön läheisenä sekä mahdollisena noudattaa. Myös kansalaiskeskustelu pitäisi huomioida päätöksissä.

Ongelmia koettiin olevan myös poliisin lupaviranomaisessa. Nykyään lupanhakija joutuu käymään jopa viisi kertaa poliisilaitoksella ennen luvan saantia, mikä koetaan aikaa vieväksi ja turhauttavaksi. Kuten aiemmin on mainittu, hankaloittaa tämä etenkin niiden metsästäjien toimintaa, jotka asuvat kaukana poliisilaitoksesta. Samalla se lisää varsinaisia lupakustannuksia.

”Moni on todennutkin että aseiden hankkimiskustannukset ovat suuremmat kuin hankittavan aseiden arvo.”

Eräs metsästäjä toi haastattelussa esiin kehitysidean siitä voitaisiinko toiminta keskitetään kaikilla poliisilaitoksilla niin, että aselupiin ja aseisiin liittyviä asioita hoitaisi poliisissa asiaan erikoistunut jaosto, jossa saisi hoidettua kaikki toimenpiteet samalla käynnillä. Sama vastaaja kertoi toimistovirkailijan olevan lähin poliisia edustava henkilö monella käynnillä. Toimistovirkailijoilla ei välttämättä ole minkäänlaista juridista koulutusta tai käytännön tietoutta ampuma-aseista.

Lupahallintoon liittyen ajatuksia nostatti myös lupakäytäntöjen kirjavuus. Yksi vastaajista kertoi perustuslain vastaisesta toiminnasta eräällä poliisilaitoksella, jossa lupavastaava ei anna hankkimislupaa metsästysaseeseen, ellei hakijalla ole hakemuksen liitteenä metsästysseuran jäsenmaksukuittia. Metsästäminen ei edellytä metsästysseuran jäsenyyttä. Esimerkiksi pienriistaa voidaan metsästä luvallisesti ilman seurajäsenyyttä. Kyseisen poliisilaitoksen lupavastaava ei hyväksy kuitenkaan tätä, vaan vaatii jäsenyyden. Tällöin luvan hakijan kustannukset voivat nousta hyvinkin suuriksi, jos hän joutuu maksamaan metsästysseuran satojen eurojen liittymismaksun sekä jäsenmaksun, vaikkei koskaan metsästäisikään seuran mailla. Kaikki aseluvan hakijat eivät siis ole samantarvoisessa asemassa. Tältä osin poliisin toiminnassa on kehitettävää.

Vastauksissa pohdittiin myös meneillään olevaa uudistushanketta, jossa uudistetaan mm. ampumaratoihin liittyvää lainsäädäntöä. Lakia tulisi uudistaa sillä tavalla, että sillä mahdollistettaisiin ja tuettaisiin laillisia metsästäys- ja ampumaharrastuksia. Eräs

vastaaja ehdotti, että samalla kun ampuma-aselainsäädäntöä uudistetaan, uudistettaisiin myös rikoslakia, jotta luvattomista aseista ja niiden hallussapidosta saataisiin ankarat rangaistukset. Vastauksista kuitenkin huokui se, että metsästäjien mielestä jokaisen on oltava aseiden kanssa huolellinen ja vastuullinen; esimerkiksi aseiden säilytys tulee hoitaa niin, ettei ulkopuolinen pääse aseisiin käsiksi. Usea vastaaja pohtoi sitä, että uudet aseiden hankkijat tulee tutkia tarkkaan, mutta on kohtuutonta, että kokeneet harrastajat joutuvat käymään lupaprosessin kokonaisuudessaan läpi joka kerta.

10.10 Poliisin lupapalvelun haastattelut

Tutkimuksessa haastateltiin syys- lokakuussa Pohjois- Karjalan ja Helsingin poliisilaitosten lupapalveluita. Lisäksi yksi poliisilaitos halusi vastaustensa käsiteltävän anonymina. Myös Keski- Suomen ja Lapin poliisilaitokselta kysyttiin mahdollisuutta haastatteluun, mutta sähköposteihin ei saatu vastausta. Poliisilaitoksille esitettiin seuraavat kysymykset :

1. Ovatko vuonna 2011 voimaan tulleet ampuma-aselain muutokset (mm. soveltuvuustestit) lisänneet työmäärää?
2. Kuinka kauan soveltuvuustestiin keskimäärin jonotetaan?
3. Kuinka paljon poliisilaitos myöntää vuosittain (keskimäärin) aselupia?
4. Kuinka paljon ampuma-aselupia joudutaan hylkäämään tai peruuttamaan (keskimäärin)?
5. Mitkä olivat yleisimmät syyt aseluvan peruuttamiseen ja hylkäämiseen?
6. Vapaa sana

Yksi haastatelluista poliisilaitoksista halusi pysyä anonymina, koska heidän poliisilaitokselta pystyttiin antamaan vain suuntaa antavia tilastoja. Poliisilaitokselta kerrottiin soveltuvuustestien lisänneen työmäärää hyvin paljon, koska soveltuvuustestit tehdään aina valvotuissa olosuhteissa, joten soveltuvuustestiä on aina jonkun valvottava. Tarkkaa vuosittaista aselupien myöntämismäärää ei pystytty kertomaan tilastojen puuttuessa. Kyseiseltä poliisilaitokselta kerrottiin, että myönnettyjen aselupien määrä sijoittuu 2500 luvan tietämille. Noin 20 lupaa hylätään jo hakemusvaiheessa. Yleisimmät syyt aseluvan peruuttamiseen ja hylkäämiseen ovat sellaiset merkinnät

poliisin rekisterissä, jotka estävät luvan myöntämisen, soveltuvuuskokeen tulokset tai se, ettei hakijalla ole osoittaa aseelle sopivaa käyttötarkoitusta. Myös perustelujen puutteellisuus voi estää luvan saamisen. Kyseiseltä poliisilaitokselta kerrottiin Luhtiasetietojärjestelmän tulleen käyttöön aikataulusta myöhässä, ja sen olevan edelleen keskeneräinen, eikä selkeä käyttäjän näkökulmasta katsottuna. Aselupien kokonaismäärässä ei ole konkreettista muutosta, mutta käsiaseille myönnettyt luvat ovat vähentyneet. Poliisilaitokselta kerrottiin että kaikille asetyypeille saa edelleen luvan, mikäli pystyy osoittamaan harrastukselleen perusteet. Prosessi kuitenkin on useimmiten monivaiheinen ja vie aikaa. (Poliisilaitos 2013.)

Pohjois- Karjalan poliisilaitokselta kerrottiin työmäärän lisääntyneen selkeästi soveltuvuustestien myötä. Soveltuvuustestit ovat aiheuttaneet myös tilaongelmia, koska pääpoliisiaseman lupakanslian tilat ovat pienet, minkä vuoksi testejä ei voida näissä tiloissa järjestää. Tämän vuoksi soveltuvuustestejä pidetään muissa poliisin tiloissa keskimäärin kerran viikossa; testeihin on varattu kuukaudessa noin neljä työpäivää. Pohjois- Karjalan poliisilaitoksen alueella soveltuvuustestiin jonotetaan kolmesta neljään viikkoon vuodenajasta riippuen. Lupia myönnetään noin 3000 vuosittain. Hakemuksia hylätään vain muutamia vuodessa, sen sijaan peruutuksia on noin 90 kappaletta ja varoituksia noin 30 vuodessa. Yleisimmät syyt luvan hylkäämiseen ja peruuttamiseen on käräjäoikeuden tuomio väkivaltaisesta käytöksestä tai rattijuopumuksesta. Pohjois- Karjalan poliisilaitoksella on havaittu, etteivät kaikki asiakkaat ymmärrä lupakäytäntöä. Tämän vuoksi osa harrastajista kokee soveltuvuustestit naurtavina. (Pylkkönen sähköposti 21.10.2013.)

Helsingin poliisilaitokselta haastateltiin rikoskomisario Vesa Hietalaa. Hietala on yksi meneillään olevaa uudistusta valmistelleen työryhmän jäsenistä. Hän kertoi ampuma-aselain uudistuksen lisännen ampuma-aselupahakemuksiin liittyvien toimenpiteiden määrää, joten myös työmäärä on lisääntynyt. Hietala kertoi haastattelussa että soveltuvuustestiin on mahdollista tulla koska vain Helsingin poliisilaitoksen lupahallintoyksikön aukioloaikana, jolloin soveltuvuustestiin ei tarvitse periaatteessa jonottaa. Usein asiakas haluaa kuitenkin suorittaa soveltuvuustestin samalla kun jättää ampuma-aseen hankkimis- ja hallussapitohakemuksen. Tällaista aikaa jonotetaan reilu kaksi viikkoa. Helsingin poliisilaitoksella hallussapitolupien myönnetty vuosimäärä on noin 2700 kappaletta. Määrä on laskenut jo muutaman vuoden ajan. Ampuma-aseen hallussapitolupahakemuksissa tehdään vuosittain 40–50 kielteistä pää-

töstä. Vuosittain Helsingin poliisilaitos peruuttaa 170–200 hallussapitolupaa. Hakemusten hylkääminen johtuu useimmiten siitä, ettei luvan hakija ole pystynyt esittämään ampuma-asekouluttajan todistusta aktiivisesta harrastuksesta. Hallussapitolupien peruuttamisen keskeisin syy Hietalan mukaan on se, ettei luvanhaltijaa voida pitää sopivana pitämään hallussaan ampuma-asetta turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi. Usein kyseessä on vakava mielenterveydellinen ongelma, päihdeongelma tai muu käyttäytymisen häiriö. Toinen keskeinen peruuttamisperuste on luvanhaltijan syyllistyminen rikokseen, joka osoittaa väkivaltaista käyttäytymistä tai muuhun rikokseen, joka osoittaa henkilön olevan sopimaton aseiden hallussapitäjäksi. (Hietala sähköposti 21.10.2013.)

10.11 Kansanedustajien haastattelut

Työssä on lähestytty myös lainsäätäjiä, joilla on tieto siitä, kuinka laki valmisteltiin ennen lakimuutosta. Haastattelua teemaan liittyen kysyttiin yhteensä 20 kansanedustajalta ja ministeriltä aikavälillä syys- marraskuu 2013. Kaksi kansanedustajaa lupautui ystävällisesti vastaamaan metsästäjän näkökulmasta. Heidän vastauksensa on sisällytetty metsästäjien haastatteluihin nimettömänä. Kaikki ministerit, joilta haastatteluita kysyttiin, vastasivat olevansa kiireisiä. Usea kansanedustaja ei vastannut sähköpostiviestiin ollenkaan, joten haastateltavia lainsäätäjän näkökulman esiin tuojiksi oli haasteellista löytää. Haastattelua kysyttiin etenkin Hallintovaliokunnan mietinnön tekoon osallistuneita kansanedustajia. Vastaukset saatiin neljältä kansanedustajalta, joista kolme oli hallintovaliokunnan jäseniä ampuma-aselakia uudistettaessa. Kansanedustajille esitettiin seuraavat kysymykset:

1. Valmisteltiinko vuonna 2011 voimaan tullut uusi ampuma-aselaki perusteellisesti ja riittävästi?
2. Kuultiinko lain valmisteluvaiheessa tarpeeksi harrastajien näkemyksiä asioista, ja oliko näitä näkemyksiä huomioitu?
3. Onko uusi ampuma-aselaki mielestäsi vähentänyt ampuma-aseilla tehtäviä henkirikoksia ja lisännyt aseturvallisuutta?
4. Onko ampuma-aselaki ainoa tapa lisätä aseturvallisuutta? Jos ei, mitkä näet muina keinoina aseturvallisuuden lisäämiseen?

5. Millaisina näet ampuma-aselain uudistusten vaikutukset metsästysharrastukseen?

Haastattelin ensimmäisenä Juha Hakolaa, joka oli uutta ampuma-aselakia valmisteltaessa hallintovaliokunnan jäsen ja Kokoomuksen kansanedustaja. Hakola työskentelee Helsingin poliisilaitoksella ylikomisarina (Juha Hakolan www-sivut 2013). Hakolan mukaan ampuma-aselaki valmisteltiin perusteellisesti hallintovaliokunnassa. Aiheesta järjestettiin myös kuuleminen ja mietintöä tehtäessä jäsenet kävivät keskustelua siitä, mitä uuteen ampuma-aselakiin tulisi sisällyttää ja miten lakia tulisi täsmentää. Hakolan mukaan valiokuntakuulemisia tehtiin laajasti, ja näiden kuulemisten perusteella tehtiin hallituksen esitykseen muutoksia sekä täsmennyksiä. Hakola toi haastattelussa esille kritiikin, joka kohdistui siihen, ettei kuulemisia tehty riittävästi. Hänen mukaansa keskeisimpiä ongelmia pystyttiin kuitenkin korjaamaan kuulemisten perusteella. Hakola totesi olevan mahdotonta arvioida ampuma-aselain muutoksen vaikutusta henkirikollisuuteen, ja että henkirikoksia tullaan aina tekemään; niin luvattomilla kuin luvallisillakin. Hänen mukaansa aseiden säilytyskäytännön muutokset voivat estää tekoja, joita ollaan tekemässä ns. pikaistuksissa. Hakola ei näe ampuma-aselain tiukentamista ainoana keinona aseturvallisuuden lisäämiseen, mutta näkee esimerkiksi ampuma-aseiden säilytysturvallisuuden parantamisen lisäävän aseturvallisuutta. Hän korosti myös ampuma-aseen käytön harjoittamisen ja käsittelyn tärkeyttä osana aseturvallisuutta. Kysyttäessä ampuma-aselain uudistusten vaikutuksista metsästysharrastukseen Hakola vastasi näkevänsä asian niin, että aidosti metsästystä harrastavien henkilöiden harrastus ei ole vaikeutunut lainsäädännön muutoksen myötä. Velvoitteita on toki tullut lisää, mutta harva on joutunut lopettamaan harrastuksensa muutoksen vuoksi. (Hakola sähköposti 23.10.2013.)

Toinen haastattelemanani on Keskustan kansanedustaja Anne Kalmari Keski-Suomen Kivijärveltä (Anne Kalmarin www-sivut 2013). Kalmarin näkemyksen mukaan ampuma-aselain valmistelu tehtiin kohtuullisen perusteellisesti, mutta paineen alaisena. Mitään lakia ei tulisi hänen mukaansa tehdä tilanteessa, jossa julkinen paine voi aiheuttaa ns. ylilyöntejä lain säätämisessä. Kalmari kertoi, että harrastajia on kuunneltu lakia säätäessä ja nämä huomioitiinkin maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa. Lausunnot eivät kuitenkaan vaikuttaneet tarpeeksi paljon lopulliseen lausuntoon, joka valmisteltiin sille kuuluneessa valiokunnassa. Myöskään Kalmari ei osannut sanoa, onko ampuma-aselain uudistus vähentänyt ampuma-aseilla tehtäviä henkirikok-

sia ja lisännyt aseturvallisuutta, koska näyttöä ei ole kumpaankaan suuntaan. Hän korosti, että valtaosa rikoksista tehdään laittomilla aseilla. Anne Kalmarin ei näe ampuma-aselain tiukentamista ainoana keinoa aseturvallisuuden lisäämiseen, vaan hän näkee myös valistuksen sekä asenteiden muokkaamisen tärkeänä. Hän pohti vastauksessaan myös pelien sekä tv:n vaikutuksia. Kalvari näki ampuma-aselain uudistuksen vaikuttaneen metsästysharrastukseen. Hän korosti nuorten metsästäjien aseiden hankinnan vaikeutumista sekä byrokratian lisääntymistä. (Kalvari sähköposti 11.11.2013.)

Haastattelin myös Keskustan Markku Pakkasta, joka oli osittain mukana tekemässä hallintovaliokunnan mietintöä ampuma-aselakia säädettäessä. Markku Pakkasen mukaan lainvalmistelussa olisi ollut parantamisen varaa; laki olisi tullut valmistella huolellisemmin sekä myötäillen voimassa ollutta ampuma-aselakia vain muutamia muutoksia tehden. Hän näki valmistelun puutteellisena. Pakkasen mukaan harrastajia olisi tullut kuulla enemmän. Aseturvallisuuden tilasta kysyttäessä Pakkanen vetosi tilastotiedon puuttumiseen, mutta totesi ampuma-aselain muutoksilla voivan olla vaikutuksia aseturvallisuuteen. Näiden vaikutusten näkeminen voi kuitenkin viedä aikaa. Pakkasen mukaan harrastuneisuuden perusteleva aselupaa hankittaessa voi lisätä aseturvallisuutta. Pakkanen ei näe ampuma-aselain kiristämistä ainoana tai tehokkaimpana keinona lisätä aseturvallisuutta. Aseiden käyttäjien valistaminen sekä ammattitaito ovat asioita, joilla voidaan lisätä aseturvallisuutta. Hän totesi Suomessa olevan liikaa ns. vaarallisia ihmisiä, jotka käyttävät asetta väärin. Pakkanen totesi aseluvan saannin hankaloituneen, mutta todellisen metsästäjän hän näki saavan edelleen luvat. Kaikista ongelmista ampuma-asealuissa ei voida syyttää itse ampuma-aselakia. (Pakkanen 12.11.2013.)

Neljäntenä kansanedustajana haastattelukysymyksiin vastasi Kokoomuksen Lenita Toivakka, joka oli myös mukana ampuma-aselakia käsitelleessä hallintovaliokunnassa. Hänen mukaansa ampuma-aselainsäädännön tarkoituksena on tähdätä turvallisuuden parantamiseen ilman, että harrastajien toimintaa rajoitettaisiin liikaa. Toivakan mukaan harrastajia kuultiin tarpeeksi; etenkin hallintovaliokunnassa. Hänen mukaansa ampuma-aseharrastuksen, metsästyksen sekä maanpuolustuksen intressit on otettu huomioon tarvittavassa laajuudessa. Toivakan mielestä uudistukset edistävät tasapuolisuutta ampuma-harrastajille kaikkialla Suomessa; niin maaseudulla kuin

kaupungeissakin. Kysyttäessä onko aseturvallisuus Suomessa lisääntynyt, Toivakka viittasi Sisäasianministeriön selvitykseen, jonka mukaan Suomen aseturvallisuus on vakaalla tasolla. Uutena uhkana koetaan koulu- ja kauppakeskusampumisten kaltaiset joukkosurmat. Tilastollista näkökantaa ei voida Toivakan mukaan vielä ottaa, koska on liian aikaista arvioida ampuma-aselain vaikutuksia. Toivakka näkee lainsäädännön olevan yksi keino vaikuttaa aseturvallisuuteen, mutta hän korosti myös koko yhteiskunnan myötävaikutusta aseturvallisuuden kehittämisessä sekä ylläpitämisessä. Viranomaisten keskinäinen sekä viranomaisten ja asealan järjestöjen sekä harrastajien välinen yhteistyö on tärkeää. Kysyttäessä ampuma-aselain uudistuksen vaikutuksia metsästysharrastukseen Toivakka ei antanut suoraa mielipidettä, mutta totesi, että meneillään olevassa uudistushankkeessa on tärkeää painottaa metsästys- ja ampuma-seurojen vastuuta turvallisen ampumakulttuurin edistäjinä sekä harrastuksen jatkuvuuden turvaajina. Toivakan mukaan kyseinen vastuu korostuu uusien jäsenten rekrytoinnissa, kouluttamisessa sekä ampumaratojen ylläpidossa. (Toivakka 15.11.2013.)

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

11.1 Aiheen ajankohtaisuus

Ampuma-aselaki ja sen muutokset ovat aiheena ajankohtainen, ja siten tärkeä. Valittavia ampumavälikohtauksia tapahtuu toisinaan ja ampuma-aselaki nousee tällöin keskusteluihin. Mielenpiirteet vaihtelevat toisesta ääripäästä, eli heistä, jotka haluaisivat kieltää ampuma-aseet kokonaan, heihin, jotka eivät näe tarvetta ampuma-aseiden säätelylle. Ampuma-aselain muutokset tulivat voimaan vuonna 2011, ja meneillään olevassa uudistushankkeessa keskitytään mm. aseiden säilytyskäytäntöihin. Tutkimus on ajankohtainen ja tärkeä aihe, etenkin kun sitä on tutkittu suhteellisen vähän. Lisäksi harrastajilla on oikeus saada näkemyksensä kuuluviin.

Haastatteluissa saavutettiin vastaukset kaikkiin asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Haastateltavat metsästäjät löytyivät helposti. Tehdyn tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että vuonna 2011 voimaan tullut ampuma-aselain uudistus on vaikuttanut metsästysharrastukseen. Meneillään olevan uudistushankkeen vaikutuksia ei luonnollisesti voida tässä vaiheessa tutkia.

11.2 Vaikutukset metsästysharrastukseen

Tutkimuksen tulokset osoittavat ampuma-aselain uudistuksen vaikuttaneen metsästysharrastukseen. Vastaajat kokivat muutamaa vastaajaa lukuun ottamatta harrastuksena vaikeutuneen; ei kuitenkaan niin, että harrastaminen estyisi täysin. Vaikutukset koetaan kuitenkin tuntuvina. Tutkimuksessa selvisi, että myös tutkimukseen osallistuneiden metsästäjien mielestä ampuma-aseiden suhteen pitää olla kontrolli. Harrastusta ei kuitenkaan pitäisi aiheettomasti vaikeuttaa entisestään. Kaikkia vahingoittamiseen soveltuvia välineitä on mahdotonta poistaa, joten on helpompaa vaikuttaa asioihin, jotka ajavat ihmisen haluun vahingoittaa. Asekontrolli koetaan tärkeäksi etenkin rikollisten kohdalla. Tutkimuksessa ehdotettiin, että ampuma-aselain uudistuksen yhteydessä myös rikoslakia uudistettaisiin enemmän, ja laittomista aseista sekä niiden hallussapidosta saataisiin ankarammat tuomiot. Tutkimuksessa saavutettiin tulos, jonka mukaan tutkimukseen osallistuneet metsästäjät korostavat huolelli-

suutta ja vastuullisuutta ampuma-asetta käsiteltäessä; vastuu tästä on käyttäjällä itsellään.

Haastatellut metsästäjät kokevat poliisin lupaviranomaisten toiminnan olevan toisinaan eriarvoista tulkintaerojen vuoksi. Yksi vastaajista kertoi poliisilaitoksesta, jossa aselupaprosessin yhteydessä vaaditaan maksettua metsästysseuran jäsenyyttä. Metsästää voi ilmankin jäsenyyttä, joten tässä tapauksessa ei noudateta perustuslain 6 pykälää, jonka mukaan ihmisiä tulee kohdella yhdenvertaisesti lain edessä (Perustuslaki 731/1999, 6 §). Myös hallintolain kuudennen pykälän mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioitavia henkilöitä tasapuolisesti (Hallintolaki 434/2003, 6 §). Tutkimuksessa ehdotettiin, että poliisi kehittäisi ampuma-aseisiin erikoistuneen jaoston, jossa olisi mahdollista hoitaa kaikki lupaprosessiin liittyvät asiat yhdellä käynnillä. Taloudellisten säästöjen kohdistuessa myös poliisiin tämä tuskin kuitenkaan olisi mahdollista ainakaan maankattavasti. Tutkimuksessa pohdittiin myös sitä, että onko toimistovirkailijoilla riittävä tietämys ampuma-aseista ja onko heillä juridinen koulutus.

Tutkimuskysymykselle ”Miten ampuma-aselainsäädännön muutokset vaikuttavat harrastuksen kustannuksiin sekä nuorten harrastuksen aloittamiseen?” saavutetun tuloksen mukaan harrastuksen kustannukset ovat nousseet oleellisesti, ainoastaan yksi tutkimukseen osallistunut ei nähnyt hinnoissa konkreettista muutosta. Kustannukset ovat nousseet mm. aselupien hintojen nousun myötä ja erilaisten todistusten (lääkärin todistus, todistus aktiivisesta harrastuksesta ja todistus harrastuksen jatkumisesta) muodossa. Useampi käyntikerta poliisilaitoksella nostaa varsinaisen aseluvan hintaa. Ampuma-aselupien työllistäessä poliisia hintoihin kohdistuu hinnan nousupaineet; etenkin taloudellisten säästöjen kohdistuessa myös poliisiin. Riistanhoitoyhdistysten antamat todistukset kuormittavat puolestaan riistanhoitoyhdistyksiä. Isoissa riistanhoitopiireissä ei ole myöskään takuuta siitä, että todistusta kirjoittava henkilö tuntee kyseessä olevaa henkilöä. Kustannuksia muodostuu myös kunnollisesta asekaapista; tosin vastuullinen metsästäjä omistaa sellaisen jo. Harrastusta aloittavalle asekaapin hankinta on kuitenkin useamman sadan euron menoerä.

Tutkimuksessa tuotiin esille se, että metsästyksen kustannukset ovat minimaaliset joihinkin harrastuksiin verrattuna, ja että mikäli haluaa todella metsästää, on valmis

maksamaan lupakustannukset. Tutkimus osoitti kustannusten nousseen, kuten teoriaosuudessa kerrottiin. Myös metsästäjäntutkinto ja ampumakokeesta perittävä hinta, ovat nousseet. Kustannukset kasvavat myös mikäli osassa poliisilaitoksista vaaditaan lainvastaisesti liittymistä metsästysseuraan. Vastauksissa pohdittiin myös meillä olevan uudistushankkeen vaikutuksia ampumaratojen hintoihin. Kustannusten pelättiin nousevan mm. ratavastaavavaatimuksen vuoksi.

Tutkimukseen osallistuneiden metsästäjien mukaan ampuma-aselain uudistus on vaikeuttanut harrastuksen aloittamista, etenkin nuorten kohdalla lupakäytännön tiukennuttua. Aikuisten kohdalla harrastuksen aloittaminen ei koeta olevan niin vaikeaa, mikäli taustat ovat kunnossa. Vaikutukset kohdistuvat täten konkreettisimmin nuoriin. Nuoren, jonka vanhemmat metsästävät, on helpompaa aloittaa metsästysharrastus rinnakkaisluvan myötä. Harrastuksen kustannukset voivat muodostua kohtuuttoman suuriksi nuoren kohdalla, joka elää esimerkiksi opintotuen varassa. Ampuma-aselain uudistuksella ja hankintaluvan saamisen vaikeutumisella on kuitenkin myös toinen puolensa; mahdollinen vastuun lisääntyminen. Harrastuksen vaikeutuminen voi myös johtaa metsästäjämäärän laskuun ja metsästysseurojen keski-ikänsä nousemiseen entisestään. Hallintovaliokunta näki nuorten harrastamisen olevan edelleen mahdollista mm. rinnakkaisluvan ansiosta (Hallintovaliokunnan mietintö 16/2010).

Tutkimuksessa tutkittiin myös lääkärin ja muun terveydenhuollon henkilökunnan ilmoitusvelvollisuutta- ja oikeutta. Tutkimuksessa selvisi että suuri osa tutkimukseen osallistuneista pitää uudistusta pääosin hyvänä, mikäli sen avulla voidaan saada ampuma-ase pois henkilöltä, joka ei ole sopiva pitämään ampuma-asetta hallussaan. Tämän työn tuloksen mukaan kyseinen uudistus on oikea tapa parantaa aseturvallisuutta, mikäli ilmoitusvelvollisuutta käytetään oikeissa tapauksissa. Osa tutkimukseen osallistuneista piti uudistusta kuitenkin huonona mm. sen vuoksi, ettei lääkäri välttämättä pysty muodostamaan tarpeeksi kattavaa kuvaa ihmisestä yhden vastaanottoajan perusteella. Tutkimuksessa kritisoitiin myös uudistuksen kuormittavuutta jo ennestään kuormitetulle terveydenhuoltoalalle. Valmisteilla olevaa uudistusta lääkärin ilmoitusvelvollisuudesta pidetään hyvänä, koska se antaisi selkeämmät rajat lääkäreille. Tutkimuksen tulos on linjassa lääkäreiden ja lääkäriiliton antamaan kritiikkiin ilmoitusvelvollisuudesta ja sen aiheuttamasta mahdollisesta luottamusongelmasta.

Tutkimuksessa asetetulle tutkimuskysymykselle ” Kokevatko metsästäjät ampuma-aselainsäädännön tiukennusten olevan keino, jolla esimerkiksi perhe- ja koulusurmat ehkäistään ja aseturvallisuutta lisätään?” saavutettiin vastaus, jonka mukaan ampu- ma-aselain tiukentamisen ei koeta olevan ainoa keino lisätä aseturvallisuutta. Ase nähtiin välineenä, ei syyllisenä. Tutkimustuloksen mukaan aseturvallisuutta parantaisi tehokkaammin puuttuminen itse syyhyn, eikä seuraukseen. Vastaajat näkivät tärkeänä aseturvallisuuden parantamisen keinona laittomien aseiden poiskitkemisen, koska laittomilla aseilla tehdään paljon rikoksia. Aseturvallisuus nähtiin asiana, joka koostuu useasta eri yhteiskunnan osa-alueesta. Aseturvallisuutta vaarantavina tekijöinä koettiin mm. työttömyys, syrjäytyminen ja mielenterveyspalveluiden puutteellisuus. Mielenterveyspalvelujen saatavuutta ja avun saamisen takaamista pidettiin ehdottomasti tärkeimpänä keinona. Myös valistusta aseiden vaarallisuudesta ja käyttämisen huolellisuudesta ehdotettiin yhdeksi aseturvallisuutta parantavaksi tekijäksi. Suurin osa metsästäjistä on vastuullisia, ja tietävät vaarat jotka liittyvät aseisiin.

Tutkimukseen osallistuneet metsästäjät eivät kokeneet ampuma-aselain uudistusta pääosin tarpeellisena vaan ikään kuin pakon sanelemana. Myös hallintovaliokunta oli mietinnössään sitä mieltä, ettei ampuma-aselain tiukentaminen ole ainoa aseturvallisuutta lisäävä asia, vaan siihen liittyvät myös mm. mielenterveysongelmat ja syrjäytyminen. Tutkimuksen tulos ja hallintovaliokunnan näkemys asiasta tukevat toisiaan. (Hallintovaliokunnan mietintö 16/2010.)

Tilastojen mukaan ampuma-aseet eivät ole yleisin henkirikoksissa käytettävä väline, vaan teräase. Aikavälillä 2003–2011 tehdyissä henkirikoksissa 17 %:ssa tekovälineenä oli ampuma-ase, ja näistä 45 % oli luvallisia ampuma-aseita. Suurin osa tekovälineistä oli siis laittomia. Tutkimuksessa saadut vastaukset tukevat tätä seikkaa. Tutkimuksen tulos on yhtäläisessä linjassa julkaisun kanssa, jossa todettiin että asekontrollilla voidaan vaikuttaa vain vähäisesti henkirikollisuuden tasoon. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen erikoistutkija Martti Lahden mukaan luvallisella käsituliaseella tehtyjen henkirikosten määrä oli tekijäpohjaisesti laskien vuonna 2010 1, vuonna 2011 2 ja vuonna 2012 2 ja luvallisella metsästysaseella tehtyjen rikosten määrä oli vastaavasti vuonna 2010 1, vuonna 2011 4 ja vuonna 2012 3. Lakimuutos tuli voimaan vuonna 2011, joten tästä voidaan päätellä, että käsituliaseella tehtyjen henkiri-

kosten määrään lakimuutos ei ole vaikuttanut vähentävästi; päinvastoin. Sama koskee luvallisia metsästysaseita. Lehti arvioi, että ampuma-aselain kiristyksellä ei voida suuresti vaikuttaa perushenkirikollisuuteen, mutta sillä voidaan estää Jokelan ja Kauhajoen kaltaisia tapauksia. Tutkimuksessa tuotiin kuitenkin esille myös se seikka, että ns. potentiaalinen koulusurmaaja ei mahdollisesta mielenterveydellisestä häiriöstä huolimatta ole tyhmä, ja hän voi pystyä ”skarppaamaan” saadakseen aseluvan. Ensimmäistä asetta hankkivan tarkka lupaprosessi ymmärretään paremmin kuin kymmeniä vuosia metsästystä harrastaneen.

Tutkimuskysymys ” Millaisena metsästäjät näkevät ampuma-aseiden säilytyskäytännön; pitäisikö sitä kehittää, ja jos kyllä, niin miten?” liittyy olennaisesti meneillään olevaan ampuma-aselakiuudistushankkeeseen. Tutkimustulos osoittaa harrastajien pitävän nykyistä aseiden säilytyskäytäntöä riittävänä. Ehdottoman tärkeänä pidettiin sitä, ettei ulkopuolinen pääse käsiksi aseisiin. Kaksi haastateltavaa toivoi säilytyskäytännön kehittämistä mm. aseiden säilytyskäytännön valvonnan muodossa. Tutkimuksessa kävi ilmi, etteivät harrastajat koe pelkän aseiden säilytyskäytännön muutoksen olevan riittävää, vaan tätä pitäisi myös valvoa. Suuren osan metsästäjistä koettiin olevan aseiden suhteen tarkkoja sekä vastuullisia. Tutkimukseen vastanneista osa oli asekaappia vastaan, osa taas piti seinään tai lattiaan kiinni pultattua asekaappia erittäin hyvänä tapana säilyttää aseita, koska esimerkiksi murreissa varas ei pääse näin käsiksi aseisiin helposti. Asekaapit estävät myös aseiden joutumisen lasten käsiin, mikäli kaappi pidetään lukittuna. Tutkimukseen osallistuneet metsästäjät eivät ole yhteisten aseiden säilytystilojen tai asehotellin kannalla, koska ne olisivat oiva kohde varkaille. Valistus nähtiin tärkeänä asiana myös ampuma-aseiden säilytyksen kannalta. Vastauksista ilmeni metsästäjien toivovan lakia uudistettavan niin, että lailliset harrastukset mahdollistettaisiin. Itse näen asekaapin parhaana ja turvallisimpana säilytyskeinona.

Tutkimukseen osallistuneet metsästäjät kritisoivat ampuma-aselain valmistelutyötä. Harrastajien asiantuntemusta tulisi käyttää enemmän hyväksi lakeja uudistettaessa. Lisäksi kaikki metsästäjien etujärjestöt tulisi ottaa mukaan lain suunnitteluun. Etujärjestöjen asiantuntemusta tulisi käyttää hyväksi, jotta laadittavasta laista muodostuisi realistinen sekä käytännönläheinen. Myös kansalaiskeskustelu pitäisi huomioida päätöksissä.

Metsästäjiltä saatujen haastattelujen tutkimustulos on hyvin samankaltainen Otakantaa.fi-foorumilla saatujen tulosten kanssa; aselainsäädännön muuttamista ei nähty ratkaisevana tekijänä esimerkiksi kouluampumisten kohdalla, vaan mielenterveyspalveluiden tehostamista kannatettiin. Otakantaa.fi-foorumilla järjestettyyn kyselyyn vastanneet olivat myös huolestuneita laittomien aseiden lisääntyvästä määrästä. Lisäksi myös he kannattivat ensimmäisen aseluvan hankkijan tarkempaa tutkimista.

11.3 Lupapalvelut

Tutkimuksen osana oli tutkia myös onko vuonna 2011 voimaan tullut ampumaselain uudistus vaikuttanut poliisin lupaviranomaisen työmäärään. Vuonna 2011 voimaan tulleet ampumaselain muutokset ovat lisänneet kaikilla haastatelluilla poliisilaitoksilla työmäärää. Kahdella haastatelluista poliisilaitoksella työmäärä on lisääntynyt huomattavasti, yhdellä jonkin verran. Työmäärän lisääntymisen on aiheuttanut enimmäkseen soveltuvuustestit, jotka tehdään valvotuissa olosuhteissa. Soveltuvuustestiin jonotetaan kahdesta neljään viikkoon, riippuen vuodenaikasta. Metsästyskauden lähestyessä jonotusaika luonnollisesti pitenee. Helsingin poliisilaitoksella soveltuvuustestiin voi mennä koska vain lupahallintoyksikön aukioloaikana, mutta mikäli haluaa saada kaikki toimenpiteet hoidetuksi kerralla, tulee soveltuvuustestiin jonottaa. Helsingin soveltuvuustestin jonotusaika on epärivistä mediassa uutisoituun kahteen ja kolmeen kuukauteen. Luonnollisesti asuinpaikka vaikuttaa jonotusaikaan; mitä enemmän harrastajia, sitä pidempi todennäköisesti jonotusaika on. Luultavasti asetietojärjestelmän käyttöönotto ja se, että järjestelmä on käyttäjille uusi, on hidastanut lupapalvelun toimintaa.

Suurin osa metsästäjistä pystyy ennakoimaan uuden aseiden tarpeen, joten harrastaja voi itsekin taktikoimaan aloittamalla lupaprosessin tarpeeksi ajoissa, jottei metsästyskausi mene pilalle luvan viivästymisen vuoksi. Aseen hankkimisen yhteydessä lupaprosessin viivästyminen voi aiheuttaa hankaluutta etenkin harrastusta aloittaville. Jos suorittaa metsästäjäntutkimuksen elokuussa, ja aloittaa tämän jälkeen lupaprosessin, voi luvan saaminen venyä pitkälle loppuvuoteen.

Luvan hylkäämiselle ja peruuttamiselle yleisin syy on, ettei luvanhaltijaa voida pitää sopivana pitämään hallussaan ampuma-asetta turvallisuutta vaarantavan elämäntapansa tai käyttäytymisensä vuoksi. Näitä syitä voivat olla mm rattijuopumus tai väkivaltainen käyttäytyminen. Myös soveltuvuustestin tulos tai todistuksen puuttuminen aktiivisesta harrastuksesta voivat olla syinä luvan hylkäämiseen tai peruuttamiseen. Aseen hallussapitoon sopimattomilta henkilöiltä aseet tuleekin karsia pois, näin vähennetään riskejä.

Tutkimuksen tulos tukee mm. hallituksen esityksen arviota lupahallinnon työmäärän lisääntymisestä. Harrastajien ja median keskuudessa on keskusteltu lupahallinnon ruuhkista. Tässä tutkimuksessa tehtyjen kolmen poliisilaitoksen haastatteluiden perusteella ei kuitenkaan voida puhua kuukausien jonoista, kuten mediassa on kerrottu.

11.4 Lainsäätäjän näkökulma

Hallituksen esityksessä arvioitiin vaikutuksia viranomaisten toimintaan sekä asealan elinkeinonharjoittajien toimintaan. Vaikutuksia harrastajiin ei arvioitu. Hallituksen esityksessä arvioitiin että ampuma-aselain uudistus tulisi vaikuttamaan poliisin lupaviranomaisen työmäärään. Tämä osoittautui todeksi myös tässä tutkimuksessa; poliisin lupaviranomaisen työmäärä on lisääntynyt lakimuutoksen myötä. Lakia säädettäessä arvioitiin lisäksi, että lupaviranomaisen yhteistyön tavoitteet ja muodot tulevat muuttumaan. Tässä tutkimuksessa ei tutkittu yhteistyön laajuutta, joten siihen ei voida ottaa kantaa. Yhteistyön merkitystä on korostettu myös mediassa käytävässä keskustelussa.

Yksi haastateltu kansanedustaja ei nähnyt ampuma-aselain uudistamisella olleen suuria vaikutuksia metsästysharrastukseen. Kaksi kansanedustajista myönsi lain uudistamisella olleen vaikutuksia metsästysharrastukseen ja yhdeltä kansanedustajalta ei saatu suoraa kannanottoa asiaan. Tutkimus kuitenkin osoitti konkreettisia vaikutuksia olevan. Lainsäätäjien haastatteluissa ilmeni eroja kansanedustajien näkemyksistä lain säätämisestä; kaksi vastaajaa näki lain valmistelun tapahtuneen riittävänä. Yksi lainsäätäjistä näki lain valmistelun olleen puutteellista ja yksi kansanedustaja totesi, ettei lakimuutoksia tulisi tehdä julkisen paineen ollessa kova. Yksikään vastaaja ei nähnyt

ampuma-aselain tiukentamista ainoana aseturvallisuutta lisäävänä tekijänä. Kansanedustajat korostivat, että henkirikollisuutta tehdään myös laittomilla aseilla. Myös kansanedustajien haastatteluissa tuotiin esille valistamisen tärkeys sekä koko yhteiskunnan myötävaikuttamisen tärkeys. Jo neljän lainsäätäjän haastattelut toivat esiin sen, että lainsäätäjien näkemykset ampuma-aseista eroavat. Näin ollen yleistyksiä ei voida tehdä. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että osa kansanedustajista ymmärtää metsästäjiä, ja heidän kokemuksiaan lain vaikutuksista.

12 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkittavien suoja liittyy olennaisesti tutkimuksen eettisyyteen. Tutkijan tulee suojata tutkittavia 1) selvittää haastateltaville tutkimuksen menetelmät ja tavoitteet, 2) hankkia osallistujilta vapaaehtoinen suostumus, 3) varmistua että osallistuva henkilö tietää mistä tutkimuksessa on kyse, 4) varmistua, ettei osallistujille aiheuteta vahinkoa, 5) huolehtia, ettei saatuja tietoja luovuteta ulkopuolisille, 6) käsitellä vastaukset nimettöminä, elleivät osallistujat ole antaneet lupaa identiteettinsä paljastamiseen ja 7) noudattaa lupaamiaan sopimuksia ja taata tutkimuksen rehellisyys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Tähän tutkimukseen suurin osa vastaajista löydettiin metsästysaiheisilta keskustelufoorumeilta. Foorumeille laitettiin viesti, jossa kerrottiin tehtävästä työstä ja sen aiheesta. Kyseisessä viestissä kerrottiin, että tutkimus suoritetaan sähköpostihaastatteluin. Tutkimus perustui vapaaehtoisuuteen. Tutkimusta tehtäessä on varmistuttu, ettei haastateltaville ole aiheutettu vahinkoa ja että heiltä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Kaikkien metsästäjien haastatteluvastaukset on käsitelty anonyymina. Haastateltavat ovat lisäksi eri puolilta Suomea, joka vaikeuttaa henkilöiden tunnistettavuutta. Haastateltujen metsästäjien joukossa oli kaksi metsästävää kansanedustajaa, mutta heidän vastauksensa on myös käsitelty anonyymina. Tutkimus on tehty rehellisyyttä noudattaen ja sovittuja asioita on noudatettu. Opinnäytetyöhön osallistuneilta poliisilaitoksilta ja kansanedustajilta on myös varmistettu, saadaanko heidän nimensä mainita työssä.

Onnistuneessa tutkimuksessa tulee arvioida työn luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Luotettavuuteen liittyy puolueettomuuden käsite. Puolueettomuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, pystyykö tutkija ymmärtämään vastaajia, vai antaa tutkija esimerkiksi iän, sukupuolen tai virka-aseman vaikuttaa siihen, mitä hän havainnoi ja kuulee. (Tuomi & Sarajärvi 136.) Nämä tekijät eivät ole tässä tutkimuksessa vaikuttaneet vastausten ymmärtämiseen ja käsittelyyn.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseen ei ole olemassa yhtä ainoaa tapaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Työn tutkimuksen kohde, eli ampuma-asetelma uudistusten vaikutukset metsästysharrastukseen, on konkreettinen tutkimuksen koh-

de. Opinnäytetyön tekijä on sitoutunut itse tähän tutkimukseen aiheen ajankohtaisuuden sekä oman harrastuneisuuden vuoksi. Myös opinnäytetyön tekijän oma sitoutuneisuus vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140).

Luotettavuuteen vaikuttavat myös aineiston keruun menetelmä ja tekniikka (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Työssä käytettiin tiedonkeruumenetelmänä sähköpostihaastattelua. Sähköpostihaastattelun hyvänä puolena on se, että kaikki tieto saadaan talteen. Sähköpostihaastattelu antaa mahdollisuuden vastaamiseen myös henkilöille, joille esimerkiksi ryhmähaastattelussa mielipiteen esiintuominen olisi vaikeaa. Lisäksi joillekin kirjallinen tapa on miellyttävämpi tapa ilmaista itseään. Sähköpostihaastattelu mahdollisti myös tutkimuksen laajentamisen koko Suomea koskemaan; kasvokkain tehtävä yksilöhaastattelu olisi rajannut tutkimusta välimatkojen vuoksi. Sähköpostihaastattelun huono puoli on se, ettei havainnointi onnistu. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös se, ettei haastateltaville kerrottu haastattelukysymyksiä vielä siinä vaiheessa, kun haastateltavia etsittiin. Haastateltavilla ei ollut mahdollisuutta keskustella toistensa kanssa kysymyksistä ja vastauksista, koska muiden haastateltavien henkilöllisyydet eivät olleet toisten tiedossa.

Olellainen osa tutkimuksen luotettavuutta ovat tiedonantajat eli tässä tapauksessa haastateltavat metsästäjät (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140). Haastateltavat valittiin vapaaehtoisuuden perusteella. Haastateltavia metsästäjiä oli yhteensä 15. Työssä ei ole kerrottu haastatelluista mitään identiteetin paljastavaa, kuten ammattia tai paikkakuntaa.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkimuksen aikataulu (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141). Tutkimusta ei ole hyvä tehdä liian tiukalla aikataululla. Tutkimukseen alettiin etsiä haastateltavia syyskuun alussa. Ilmoittautuneille vastaajille lähetettiin haastattelukysymykset samana päivänä ja vastausaikaa annettiin tasan kaksi viikkoa. Näin vastaajille jäi riittävästi aikaa vastata kysymyksiin. Myös tutkimukseen osallistuneille poliisilaitoksille ja kansanedustajille annettiin aikaa vastata. Tutkimus valmistui marraskuussa, joten aikataulu ei ole ollut liian kiireinen.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa aineiston analyysillä ja sillä kuinka aineisto on analysoitu, on merkitystä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141). Kun kaikki vastaukset

oli saatu, suoritettiin teemoittelu, jonka jälkeen jokainen teema käytiin erikseen läpi. Kun kaikki teemat oli käyty läpi, koottiin näin saadut tulokset tutkimustuloksiin.

Työn lähteistä suuri osa on lakeja sekä lain valmisteluaineistoa, jotka ovat tällaista tutkimusta tehtäessä ensisijaisen luotettavia lähteitä. Tutkimuksessa on käytetty paljon myös erilaisia tilastoja ja tutkimuksia, joiden lähteenä ovat mm. Poliisihallitus ja Sisäasiainministeriö. Käytetty kirjallisuus on myös luotettavaa. Lähteenä on käytetty muutamaa sanomalehtiartikkelia, mutta näiden tarkoituksena ei ole todistaa ampumaselain vaikutuksia metsästysharrastukseen, vaan olla vertauskohtana tutkimuksen tuloksille. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi työtä voidaan pitää eettisenä sekä luotettavana, koska eettisyys ja luotettavuus on otettu työn jokaisessa vaiheessa huomioon.

13 LOPPUTULOKSEN ARVIOINTI JA POHDINTA

Ampuma-aselaki on aihe, joka tulee aina jakamaan mielipiteet. Tutkimukseen osallistuneiden metsästäjien mukaan aseturvallisuus ei ole vain lailla kontrolloitava ja turvattava asia. Aseturvallisuus on asia joka koostuu monesta yhteiskunnan osaluueesta, lainsäädännön ollessa yksi niistä. Aseturvallisuudesta puhuttaessa puhutaankin koko yhteiskuntaa koskevasta asiasta.

Maailmalla ja Suomessa tapahtuneet koulusurmat ja muut asevälikohtaukset ovat valittavia tapauksia, ja ne kertovat hälyttävästä tilanteesta. Jokelan koulusurmassa taustalla oli koulukiusaamista sekä mielenterveysongelmia, Kauhajoen surmassa viimeksi mainittua. Lokakuussa 2013 16- vuotias opiskelija puukotti neljää ammattikoulussa Oulussa. Tämä tapaus osoitti, ettei ampuma-ase ole ainoa väline satuttamiseen kouluvälikohtauksissa. Jopa kuulakärkikynällä voi tappa.

Koulusurmien estämisessä on tärkeää nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa panostaminen. Koulusurmien estämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää on koulukiusaamiseen puuttuminen ja kiusatun tukeminen. On mahdollista, että mikäli nuori ei saa tukea eikä kukaan puutu jopa vuosia kestäneeseen kiusaamiseen, voi koettu vääräytys kanavoitua väärällä tavalla, ja johtaa toisen vahingoittamiseen. Kiusaaminen voi ajaa nuoren mielenterveysongelmiin, mikä taas voi ajaa haluun vahingoittaa toisia. Kaikenlaisen syrjäytymisen estämiseen tulisi suunnata enemmän voimavaroja ja määrärahoja. Myös työttömyys ja taloudellisen tilanteen heikkeneminen voivat ajaa ihmisen epätoivoisiin tekoihin. Ihmisten tulisi myös hädässä olevia läheisiään enemmän. Jos nähdään, että esimerkiksi metsästysporukasta joku jäsen on alamaissa, yritetään auttaa häntä eikä jätetä yksin. Näin voidaan parhaimmalla tavalla estää vahingot.

Harrastuksen kustannukset ovat nousseet. Tosin nyky-yhteiskunnassa metsästyksen kustannukset eivät ole ainoat, mitkä ovat nousseet, koska hintojen nousu on ollut enemmän sääntö kuin poikkeus. Hintojen nousu pelkän byrokraattisuuden vuoksi turhauttaa ymmärrettävästi harrastajia.

Mielestäni on tärkeää, että aseiden lupakäytäntöjä on kehitetty. Ampuma-aselupaan tulee olla riittävät perusteet, ja metsästys on perusteena riittävä. Ensimmäistä aset-

taan hankkivan kohdalla tarkka kontrolli ja henkilön soveltuvuuden tutkiminen on ymmärrettyä. Henkilön kohdalla, joka on metsästännyt vuosikymmeniä, ja hoitanut asiansa hyvin, tällainen ei kuitenkaan ole mielestäni tarpeen samassa mittakaavassa, ellei taustalla ole rikoksia tai muuta vastaavaa. En ole kuitenkaan sitä mieltä, että ase pitäisi olla kenen tahansa saatavissa.

Yhteiset säilytystilat voisivat aiheuttaa haittaa metsästykselle. Esimerkiksi tilanteessa, jossa eläin on loukkaantunut liikennekolarissa, olisi kohtuutonta sekä eläimen kärsimysten että apuun tulevan metsästäjän kannalta lähteä hakemaan ampuma-asetta 50 km päästä. Asehotellit eivät olisi ilmaisia, joten ne nostaisivat harrastuksen taloudellisia kuluja. Turvakaapin hankkimiselle ehdotettu viiden vuoden siirtymäaika mahdollistaisi kuitenkin kaappiin säästämisen, koska kaappia ei tarvitsisi hankkia esimerkiksi vuoden sisällä.

Lääkärin ilmoitusvelvollisuutta on kritisoitu siitä, ettei lääkäri pysty muodostamaan tarpeeksi kattavaa kuvaa potilaasta yhden käynnin perusteella. Nykyään käytetään entistä enemmän ns. keikkalääkäreitä, jolloin potilas ja lääkäri eivät välttämättä ole tavanneet aiemmin kertaakaan. Pysyvissä hoitosuhteissa lääkäri tuntee potilaan paremmin ja pystyy myös havaitsemaan mahdolliset muutokset potilaassa. Näen lääkärin ilmoitusvelvollisuudessa sen huonon puolen, että ihminen joka tarvitsisi apua vaikean elämäntilanteen vuoksi, ei välttämättä uskalla hakeutua ammattilaisen paikkeille, koska pelkää harrastusvälineensä menettämistä. Tämä seikka tuli esille myös tutkimuksessa. Se, että ihmisellä on vaikeaa, ei tarkoita automaattisesti sitä, että ihminen on vaaraksi itselleen tai muille.

Koen opinnäytetyön onnistuneen ja saavuttaneen tavoitteensa. Tutkimuksessa onnistuttiin selvittämään ampuma-aselain uudistuksen vaikutukset metsästysharrastukseen. Ampuma-aselaki oli itselleni tuttu harrastuksen puolesta, mutta koen tietouteni aiheeseen liittyen lisääntyneen työtä tehdessä. Opinnäytetyöprosessin aikana ajatukset aiheeseen liittyen syvenivät; onhan ampuma-aselakiin liittyvä aseturvallisuus moniulotteinen ilmiö. Itselläni on selkeä mielipide ampuma-aselain vaikutuksista, ja työtä tehdessä oma mielipide piti pitää ammattimaisesti erillään työstä. Opinnäytetyön kirjoittaminen sujui ilman suuria ongelmia ja aikataulussa pysyttiin. Suurimmat ongelmat liittyivät haastateltavien kansanedustajien löytämiseen; lähestyin 20 kan-

sanedustajaa saaden vastauksen vain muutamalta, joista suurin osa vetosi kiireeseen. Metsästäjän näkökulmasta vastaavat kansanedustajat olivat helppo löytää, mutta lainsäätäjän näkökulmaan haastateltavien löytäminen oli haasteellista. Tämä seikka sai pohtimaan onko aiheen arkuudella osuutta asiaan, etenkin Oulussa tapahtuneen koulupuukotuksen jälkeen. Lähestyin sähköpostitse myös Suomen Metsästäjäliiton metsästysammunnan yhteyshenkilöä, mutta en saanut vastausta.

Koen ammatillisen osaamisen syventyneen ja kehittyneen opinnäytetyöprosessin myötä. Teoreettisesti työ lisäsi tietouttani lain säätämisestä Suomessa. Lain säätämisprosessi ja siihen vaikuttavat tekijät tulivat työn kautta tutuiksi. Opinnäytetyöprosessi syvensi itselleni myös kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän käyttömahdollisuuksia. Koen oppineeni paljon myös siitä, kuinka lain vaikutuksia tutkitaan ja analysoidaan. Luonnollisesti tietous kasvoi lisäksi itse ampuma-aselain osalta. Työ kehitti entisestään myös itsenäistä työtötani; jokainen on vastuussa oman opinnäytetyönsä toteutuksesta ja tulosten aikaansaamisesta. Molemmat edellä mainituista vaativat ammattitaitoista sekä aikaansaavaa työtötta. Se, että työssä piti selkeästi sulkea pois oma näkemys asiasta, kehitti myös ammatillista osaamistani. Kaiken kaikkiaan koen opinnäytetyöprosessin olleen erittäin avartava ja mielenkiintoinen vaihe opinnoissa.

Aihe antaa mahdollisuuden jatkotutkimuksiin. Esimerkiksi aseturvallisuus on ajankohtainen sekä yhteiskunnallisesti tärkeä aihe. Aseturvallisuudesta olisi mahdollista tehdä tutkimus, jossa tutkitaan niitä eri osa-alueita, jotka vaikuttavat Suomen aseturvallisuuteen. Näitä aiheita voisi olla mm. syrjäytymisen ja koulukiusaamisen merkitys aseturvallisuuteen, mielenterveyspalvelut jne., unohtamatta ampuma-aselakia. Näkisin tutkimuksen arvoisena myös meneillään olevan uudistushankkeen vaikutukset harrastukseen, etenkin aseiden säilytyskäytännön kannalta. Jatkotutkimus on mahdollinen myös tämän tutkimuksen osa-alueista, pureutuen aiheeseen syvästi. Lisäksi näen mahdollisena jatkotutkimuksen aiheena poliisin lupapalvelun kehittämisen ampuma-aselupien osalta.

Lainsäätäjällä on mahdollisuus hyödyntää tämän työn tuloksia ampuma-aselakia uudistettaessa. Tässä työssä käsitellään mm. lääkärin ilmoitusvelvollisuutta sekä aseiden säilytyskäytäntöä, jotka ovat osana meneillään olevaa uudistushanketta. Toivonkin, että tämän työn tulokset huomioitaisiin lakia uudistettaessa. Toivon lisäksi, että

ampuma-aselain uudistamisessa huomioitaisiin metsästäjiä edustavien järjestöjen ja harrastajien asiantuntemus, ja lakia uudistettaisiin yhteistyössä. Uskon kaikkien tahojen olevan samaa mieltä siitä, että koulusurmat ym. valitettavat tapaukset tulisi estää. Ymmärrän poliitikkojen reagoinnin tarpeen koulusurmien jälkeen. Ampuma-aselain kiristäminen ei kuitenkaan ole se ainoa keino. Mielenterveyspalveluiden kattava tarjonta, syrjäytymisen estäminen ja laittomien aseiden vähentäminen ovat konkreettisia keinoja.

Tämän tutkimuksen tulokset aseturvallisuuteen ja koulusurmiin liittyen ovat osittain samansuuntaisia kuin Lindströmin, Nurmen, Oksasen ja Räsänen artikkelin ”Jokelan ja Kauhajoen asukkaiden arviot koulusurmien yhteiskunnallisista syistä” tulosten kanssa. Artikkelia varten oli tehty kysely. (Lindström, Nurmi, Oksanen & Räsänen 2010, 270.) Kyselyn tuloksissa selvisi, että tärkeimpinä koulusurmiin vaikuttaneina tekijöinä pidettiin Internetiä, terveyspalveluiden karsimista sekä yhteisöllisyyden heikentymistä. (Lindström, Nurmi, Oksanen & Räsänen, 276). Tämän tutkimuksen tulokset kertovat harrastajien pitävän yhtenä riskitekijänä koulusurmiin terveyspalveluiden karsimista. Internetin osuutta ei tutkittu tässä tutkimuksessa, mutta yhteisöllisyyttä sivuttiin saaduissa haastatteluissa.

Sini Jaraston ennen lakimuutosta valmistunut opinnäytetyö ”Ampuma-aselain muutos Suomessa vuonna 2011” käsitteli lakimuutoksen vaikutuksia metsästyksen yhtenä osa-alueena. Koska lakimuutos ei ollut tullut vielä voimaan Jaraston työn valmistumisaikaan, ei esimerkiksi konkreettisia vaikutuksia poliisin lupaviranomaisen työskentelyyn ole voitu tutkia tällöin. Tältä osin tämä tutkimus voidaankin nähdä Jaraston työn jatkotutkimuksena. Jaraston tutkimustulokset ovat samansuuntaisia tämän tutkimuksen tulosten kanssa. Myös hänen tutkimukseensa osallistuneet harrastajat kokivat ampuma-aselain uudistuksen vaikutukset harrastukseensa negatiivisena. Jaraston työn tulokset kertovat, että harrastajat olivat ennen lakimuutosta huolissaan nuorten harrastamisen vaikeutumisesta sekä kustannusten nousemisesta. Myös aseiden lupaprosessi nähtiin hankalana. (Jarasto 2011, 31–32.) Tekemäni opinnäytetyön tulokset kertovat harrastajien arvioiden osuneen oikeaan.

Jaraston työn tutkittavat eivät nähneet ampuma-aselain muutosta oikeana tapana parantaa aseturvallisuutta; ongelmana nähtiin laittomat aseet ja niiden mahdollinen li-

sääntymisen lupaprosessin vaikeutumisen myötä. Myös Jaraston työn tulokset kertovat mielenterveyspalveluiden parantamisen tarpeesta. Sini Jarasto kertoi työssään harrastajien kritisoinen lääkärin ilmoitusvelvollisuudessa mm. sitä, pystyvätkö lääkärit tekemään arvion lyhyessä ajassa ja ylireagointia. Tässä tutkimuksessa pohdittiin apua tarvitsevan henkilön pelkoa hakeutua lääkäriin harrastamisvälineiden menettämisen pelon vuoksi, ja Jaraston työn tulokset kertovat samaa. Suuri osa Jaraston tutkimukseen osallistuneista harrastajista koki lakimuutoksen tarpeettomana, kuten myös tähän tutkimukseen osallistuneet metsästäjät. Myös Jaraston työssä kritisoitiin poliisin lupaviranomaisen lupien myöntämisessä tapahtuvaa eriarvoisuutta, aivan kuten tässä tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Sini Jaraston tutkimukseen osallistuneet harrastajat ennakoivat vaikutukset harrastukseen oikeasuuntaisesti. Tämä tutkimus osoitti tutkimukseen metsästäjien kokemuksen mukaan vaikutusten olevan samankaltaisia, mitä Jaraston työssä ennakoitiin. (Jarasto 2011, 32–36.)

Metsästys on harrastuksena pitkät perinteet omaava ja hyvä harrastus eikä sitä tulisi vaarantaa rajoitteilla, jotka eivät välttämättä auta tarkoitukseensa pääsemisessä. Nuorelle metsässä vietetty aika on paljon parempi harrastus kuin ”rellestäminen”. Metsästys opettaa ihmistä tarkkailemaan luontoa ja eläimiä ja ymmärtämään niitä. Lisäksi metsästämisellä hankittu riista on paljon eettisempää kuin tehotuotettu liha.

LÄHTEET

- AA Production & Marketingin www-sivut. 2013. Viitattu 1.8.2013. <http://www.aametsastys.com/index.php>
- Ahti Huvila Oy:n www-sivut. 2013. Viitattu 18.8.2013. www.ahtihuvila.fi
- Ampuma-aseasetus. 1998. A 27.2.1998/145.
- Ampuma-aselaki. 1998. L 9.1.1998/1 muutoksineen.
- Anne Kalmarin www-sivut. 2013. Viitattu 11.11.2013. www.annekalmari.fi
- Armorian www-sivut. 2013. Viitattu 1.8.2013. www.armoria.fi
- Aselain tiukentaminen nousee jälleen esille. 2012. Pohjolan Sanomat 28.8.2012. Viitattu 18.8.2013. www.pohjolansanomat.fi
- Aselupien käsittely ruuhkautui ampuma-aselain muutoksen takia. 2013. Etelä-Suomen Sanomat. 9.8.2013. Viitattu 10.8.2013. www.ess.fi
- Asetarvike- www-sivut. 2013. Viitattu 1.8.2013. www.asetarvike.com
- Eduskunnan Täysistunnon pöytäkirja 8.9.2009. Viitattu 17.8.2013. www.eduskunta.fi
- Eduskunnan Täysistunnon pöytäkirja 10.9.2009. Viitattu 17.8.2013. www.eduskunta.fi
- Hakola, J. Vastaanottaja: katja.t.poikolainen@student.samk.fi. 23.10.2013 klo 23:54. Viitattu 24.10.2013.
- Hallintolaki. 2003. L 6.6.2003/434 muutoksineen.
- Hallintovaliokunnan mietintö. 16/2010. Viitattu 9.11.2013. http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/havm_16_2010_p.shtml
- Hallituksen esitys HE 106/2009: Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Viitattu 5.8.2013. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset>
- Heikkinen, M-P. 2012. Tuhannet suomalaislapset ampuvat. Helsingin Sanomat 23.9.2012. Viitattu 18.8.2013. www.hs.fi
- Henkirikosten määrä alhaisin vuosikymmeniin. 2013. Mtv3 23.1.2013. Viitattu 21.8.2013. www.mtv3.fi

Hietala, V. Vastaanottaja: katja.t.poikolainen@student.samk.fi. 21.10.2013 klo 16:18. Viitattu 21.10.2013.

Hiidenmies, P. 2010. Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle 4.3.2010. Riihimäki: Suomen metsästäjäliitto. Viitattu 7.8.2013.
<http://www.metsastajaliitto.fi/liitteet/HallintovlausSML.pdf>

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Tampere: Esa Print Oy.

Hyvinkään tapahtuma huomioidaan aselain uudistuksessa. 2012. Keski-suomalainen 26.5.2012. Viitattu 18.8.2013. www.ksml.fi

Jarasto, S. 2011. Ampuma-aselain muutos Suomessa vuonna 2011. AMK- opinnäyte-työ. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 5.11.2013.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/29941/Jarasto_Sini.pdf?sequence=1

Juha Hakolan www-sivut. 2013. Viitattu 24.10.2013. www.juhahakola.fi

Juuti-Malmström, J. 2011. Lainvalmistelu demokratiakysymyksenä- Sidosryhmien kuuleminen ampuma-aselain valmistelussa. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Viitattu 19.11.2013.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28526/Lainvalmistelu%20demokratiakysymyksenasidosryhmi-en%20kuuleminen%20ampumaaselain%20uudistuksen%20valmistelussa.pdf?sequence=2>

Kalmari, A. Vastaanottaja katja.t.poikolainen@student.samk.fi. Lähetetty 11.11.2013 klo 14:15. Viitattu 11.11.2013.

KHO 24.9.2012 T 2510. Viitattu 5.11.2013. www.finlex.fi

KHO 24.9.2012. T 2511. Viitattu 5.11.2013. www.finlex.fi

Kilpa-ammunnan harrastajat kieltäisivät surma-aseyyppin. 2008. Helsingin Sanomat 27.9.2008. Viitattu 1.8.2013. www.hs.fi

Kirkkonummen Erävaruste Oy:n www-sivut. 2013. Viitattu 1.8.2013.
www.eravaruste.valmiskauppa.fi

Laki ampuma-aselain muuttamisesta. 2011. L 11.2.2011/124.

Laki ampuma-aseista ja ampumatarpeista. 1933. L 27.1.1933 muutoksineen.

Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta. 2011. L 11.2.2011/127.

Laki poliisilain 35 ja 36 §:n muuttamisesta. 2011. 11.2.2011/126.

Laki rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta. 2011. 11.2.2011/125.

Laki riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta. 1993. L 28.6.1993/616 muutoksineen.

Lehti, M. 2013. Henkirikoskatsaus 2013. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsaus 29/2013. Viitattu 8.8.2013. <http://www.optula.om.fi/1347274298181>

Lehti, M. Vastaanottaja: katja.t.poikolainen@student.samk.fi Lähetetty 22.8.2013 klo 13.53. Viitattu 22.8.2013.

Lindström, K., Nurmi, J., Oksanen, A. & Räsänen, P. 2010. Jokelan ja Kauhajoen asukkaiden arviot koulusurmien yhteiskunnallisista syistä. Sosiologia 4, 270-285. Viitattu 4.11.2013. http://people.uta.fi/~ao58105/Lindstrom_et_al_2010_Jokelan.pdf

Lääkärit moittivat aselain ilmoitusvelvollisuutta. 2010. Yle 22.10.2010. Viitattu 19.8.2013. www.yle.fi

Maa- ja metsätalousministeriön asetus Suomen riistakeskuksen ja riistanhoitoyhdistysten julkisten hallintotehtävien maksuista. 2012. A 19.12.2012/833.

Maa- ja metsätalousministeriön www-sivut. 2013. Viitattu 10.6.2013. www.mmm.fi

Metsästyslaki. 1993. L 28.6.1993/615 muutoksineen.

Nordic Distribution Oy:n www-sivut. 2013. Viitattu 18.8.2013. www.nordis.fi

Oikeusministeriö. 2009. Jokelan koulusurmat 7.11.2007 tutkintalautakunnan raportti. Helsinki: Oikeusministeriö. http://www.lskl.fi/files/595/Jokelan_koulusurmat_tutkintalautakunnan_raportti.pdf

Oikeusministeriö. 2010. Kauhajoen koulusurmat 23.9.2008 tutkintalautakunnan raportti. Helsinki: Multiprint Oy. Viitattu 5.11.2013. http://www.lskl.fi/files/594/Kauhajoen_koulusurmat_tutkintalautakunnan_raportti.pdf

Pakkanen, M. Vastaanottaja katja.t.poikolainen@student.samk.fi. 12.11.2013. klo 12:50. Viitattu 14.11.2013.

Pennanen, M. 2008. Metsästys EU- Suomessa. Rovaniemi: Lapin yliopistopaino.

Perustuslaki. 1999. L 11.6.1999/731 muutoksineen.

Poliisihallitus. 2011. Ampuma-aselain muutokset tulevat voimaan 13.6.2011. Poliisi tiedottaa 18.5.2011. Helsinki: Poliisihallitus. Viitattu 5.8.2013. [http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/Tiedote_aselain%20muutokset_liite/\\$file/Tiedote_aselain%20muutokset_liite.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/Tiedote_aselain%20muutokset_liite/$file/Tiedote_aselain%20muutokset_liite.pdf)

Poliisilaitos. Vastaanottaja: katja.t.poikolainen@samk.fi. 1.10.2013 klo 8:25. Viitattu 1.10.2013.

Poliisin www-sivut. 2013. Viitattu 5.8.2013. www.poliisi.fi

Proairshopin www-sivut. 2013. Viitattu 1.8.2013. www.proairshop.dk

Pylkkönen, R. Vastaanottaja: katja.t.poikolainen@student.samk.fi. 21.10.2013 klo 15:30. Viitattu 21.10.2013.

Riistamaan www-sivut. 2013. Viitattu 1.8.2013. www.riistamaa.fi

Riistan- ja kalantutkimuksen tilasto. 2013. Helsinki: Riistan- ja kalantutkimuksen laitos. Viitattu 20.6.2013.

http://tilastot.rktl.fi/Dialog/varval.asp?ma=5_Mets_saalis&ti=Riistasaalis+%28kpl%29&path=../Database/Tilasto/4_Metsastys/8_Metsastys/&lang=3&multilang=fi

Satakunnan poliisilaitoksen www-sivut. 2013. Viitattu 5.8.2013.
www.poliisi.fi/satakunta

Savolainen, J. 1998. Uusi Ampuma-aselaki perusteluineen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Sisäasianministeriö. 2011. Aseturvallisuuden kehitysnäkymät Suomessa - Esiselvitys. Helsinki: Sisäasianministeriö. Viitattu 15.8.2013.

[http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/4B85A11477D4AF35C225798A0023048E/\\$file/272011.pdf](http://www.poliisi.fi/intermin/biblio.nsf/4B85A11477D4AF35C225798A0023048E/$file/272011.pdf)

Sisäasiainministeriö. 2012. Sisäasiainministeriön asettaman työryhmän alustavat linjaukset ampuma-aselain muuttamiseksi ja uudeksi ampumaratalaiksi. Helsinki: Sisäasiainministeriö. Viitattu 9.8.2013.

http://www.intermin.fi/download/38589_alustavat_linjaukset_ampuma-aselain_muuttamiseksi_ja_uudeksi_ampumaratalaiksi_03122012.pdf

Sisäasiainministeriön www-sivut. 2013. Viitattu 5.8.2013. www.intermin.fi

Sisäministeriön virkamies: Käsiaseiden kieltäminen ongelmallista. 2008. Turun Sanomat 24.9.2008. Viitattu 13.8.2013. www.ts.fi

Suomen Metsästäjäliiton www-sivut. 2013. Viitattu 10.6.2013.
www.metsastajaliitto.fi

Suomen Riistakeskuksen www-sivut. 2013. Viitattu 10.6.2013. www.riista.fi

Tala, J. 2005. Lakien laadinta ja vaikutukset. Helsinki: Edita Prima Oy.

Toivakka, L. Vastaanottaja katja.t.poikolainen@student.samk.fi. 15.11.2013 klo 12:33. Viitattu 16.11.2013.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston www-sivut. 2013. Viitattu 18.8.2013.
<http://www.fsd.uta.fi/fi/>

HAASTATTELUKYSYMYKSET

Metsästäjille esitetyt kysymykset:

1. Miten koet ampuma-aselainsäädännön uudistusten vaikuttavan yleisesti metsästysharrastukseen?
2. Miten koet ampuma-aselainsäädännön uudistusten vaikuttavan harrastuksen aloittamiseen; etenkin nuorten kohdalla?
3. Miten koet ampuma-aselainsäädännön uudistusten vaikuttavan harrastuksen kustannuksiin?
4. Onko ampuma-aselainsäädännön uudistaminen oikea keino lisätä aseturvallisuutta ja estää koulu-/perhesurmia? Jos ei, mikä olisi parempi keino?
5. Koetko nykyisen aseiden säilytyskäytännön olevan hyvä, vai pitäisikö sitä kehittää? Jos säilytyskäytäntöä pitäisi kehittää, niin miten?
6. Koetko vuonna 2011 voimaan tulleen ampuma-aselain muutoksen olleen tarpeellinen vai oliko se ns. pakon sanelema (mm. koulusurmien takia)?
7. Mitä mieltä olet lääkärin ja muun terveydenhuollon hoitohenkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta/-oikeudesta? Oliko muutos hyödyllinen?
8. Vapaa sana

Poliisin lupapalvelulle esitetyt kysymykset:

1. Ovatko vuonna 2011 voimaan tulleet ampuma-aselain muutokset (mm. soveltuvuustestit) lisänneet työmäärää?
2. Kuinka kauan soveltuvuustestiin keskimäärin jonotetaan?
3. Kuinka paljon poliisilaitos myöntää vuosittain (keskimäärin) aselupia?
4. Kuinka paljon ampuma-aselupia joudutaan hylkäämään tai peruuttamaan (keskimäärin)?
5. Mitkä olivat yleisimmät syyt aseluvan peruuttamiseen ja hylkäämiseen?
6. Vapaa sana

Kansanedustajille esitetyt kysymykset:

1. Valmisteltiinko vuonna 2011 voimaan tullut uusi ampuma-aselaki perusteellisesti ja riittävästi?
2. Kuultiinko lain valmisteluvaiheessa tarpeeksi harrastajien näkemyksiä asioista, ja oliko näitä näkemyksiä huomioitu?
3. Onko uusi ampuma-aselaki mielestäsi vähentänyt ampuma-aseilla tehtäviä henkirikoksia ja lisännyt aseturvallisuutta?
4. Onko ampuma-aselaki ainoa tapa lisätä aseturvallisuutta? Jos ei, mitkä näet muina keinoina aseturvallisuuden lisäämiseen?
5. Millaisina näet ampuma-aselain uudistusten vaikutukset metsästysharrastukseen?